

[Maisted]

Forslag om motiveret dagsorden af Askjær Jørgensen (FP) (se foran) forkastedes, idet 14 stemte for, 114 imod; 4 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) *Forespørgsel til undervisningsministeren:*

Forespørgsel af Halvgaard (FP):

»Hvad vil ministeren gøre for at forbedre arbejdsklima og disciplin i folkeskolen?«

(Forespørgsel nr. 12. Anmeldt 18/12 79. Fremme af forespørgslen vedtaget 21/12 79).

Forhandling

Halvgaard (FP):

Det er ganske givet, at en forespørgsel om forholdene i folkeskolen, hvor ordet disciplin er nævnt, uvilkårligt hos mange vil fremkalde forestillinger om spanskrør, kadaverdisciplin, overgreb på sagesløse børn osv. For at forhindre enhver misforståelse vil jeg blot sige, at det, jeg forstår ved disciplin i folkeskolen, er en fælles forpligtelse for børn og lærere til at overholde visse praktiske omgangsregler for at sikre den arbejdsro, der er nødvendig. Uden et sådant system med tilhørende ansvar for myndigheder lader det sig ikke gøre at beskytte de svageste børn mod overgreb fra tyranniserende grupper i en klasse. Ud fra dette principielle syn på begrebet disciplin vil jeg påstå, at ...

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Vi er gået i gang med en ny forhandling, og vi bliver nødt til at bede om lidt mere ro i salen; det gælder både inde i salen og ude i sidegangen.

Halvgaard (FP):

Ud fra dette principielle synspunkt på begrebet disciplin vil jeg påstå, at folkeskolens disciplinære situation som helhed er dybt foruroligende. Uanset om man måske fra myndighedernes side helst vil benægte, at problemet eksisterer, er det en kendsgerning, at undervisningen på mange skoler ude over landet ikke kan gennemføres på forsvarlig vis. Hærværk, vold og uopdragenhed bringes

daglig frem i dagspressen, og disse forhold afspejler tydeligt skolens og dermed lærernes magtesløshed. Sådanne forhold har befolkningen krav på bliver løst hurtigst muligt.

Hvis man fra folketingets side ved partiernes ordførere imod forventning benægter, at der hersker en disciplinkrise i folkeskolen, vil debatten hurtigt kunne afsluttes. Men hvis man fra de forskellige partiers side erkender, at vi har problemet, må det også være folketingets opgave og ansvar at prøve på at løse problemet. Derfor denne forespørgsel.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Forespørgeren benytter i sin forespørgsel de to begreber arbejdsklima og disciplin. Det er jo ord, som indgår i vores dagligsprog, men spørgsmålet er, om vi forstår det samme ved disse to begreber. Jeg er ikke helt overbevist om, at vi anvender ordene entydigt, og slet ikke når det drejer sig om folkeskolen. Alene debatten her i dag vil formentlig vise, hvor forskelligt man forstår udtrykkene, og en tilsvarende forskel gør sig givetvis gældende i befolkningen som helhed.

Spørgsmålet lyder, hvad jeg vil gøre for at forbedre arbejdsklima og disciplin. Tanken må vel formentlig være fra forespørgerens side, at der skal udstedes regler om disse spørgsmål. Men hvordan skulle man gennem administrative forskrifter eller gennem lovgivning kunne sætte regler for to så kvalitative begreber? Vil det ikke være at nedvurdere forældre, lærere, elever og andre, der arbejder med skolen? Og vil den skole, der i givet fald kom ud af det, ikke blive en totalitær skole? Jeg ser helt bort fra, at der næppe vil kunne opnås enighed om indholdet i sådanne regler.

Folkeskoleloven danner ramme omkring folkeskolen. Indholdet fastlægges imidlertid i meget høj grad i den enkelte kommune og på den enkelte skole. Derved kommer folkeskolen i høj grad til at afspejle samfundets og befolkningens holdninger, dvs. skolens, lærernes, elevernes og ikke mindst forældrenes holdninger. Inden for den lovgivningsmæssige ramme kan derfor holdningen til spørgsmål som arbejdsklima og disciplin variere fra skole til skole og fra egn til egn. Det er vigtigt, at man i debatten i dag holder sig dette for øje for at undgå en overdreven tro på, at man gennem regler og forordninger kan re-

[Undervisningsministeren]

gulere dagliglivet og samværsformerne på de enkelte skoler. Man kan skabe de ydre rammer gennem lovgivning, som så må fyldes ud i skolen og i klasseværelset.

Når der i spørgsmålet fremhæves både arbejdsklima og disciplin, kunne en naiv sjæl måske tro, at nu skal der også drøftes arbejdsklima. Men mon ikke flere af ordførerne bevidst eller ubevidst vil tale meget om disciplin? Vi er vel nok langt fra de tider, hvor man troede, at problemerne kunne løses med afstraffelse, selv om man måske kan få sine tvivl herom, når man i dagspressen ser hr. Halvgaard citeret for at sige, at nu skal spanskroret være på reolen, og at tre rap bagi nu ingen skade er til. Men ud over det må man fastslå, at tvang som bekendt også kan udøves på mange andre måder.

For at undgå en unuanceret debat vil jeg gerne give en kort redegørelse for min opfattelse af begrebet disciplin, en opfattelse, som nok ikke ligger så forfærdelig langt fra den forståelse, flertallet af lærere har.

I lærerkredse taler man om en indre og en ydre disciplin, men jeg vil hellere med Kragh-Müller benytte begreberne rationel autoritet og irrationel autoritet.

Ved irrationel autoritet forstår jeg den form for autoritet, der bliver skabt ved et krav til eleven, der stilles udefra. Det er et magtpåbud: hvis du ikke gør sådan og sådan, sker der noget ubehageligt. Heroverfor står så den rationelle autoritet, der bygger på de krav, som individet, eleven, stiller til sig selv. Denne form er opbygget af positive elementer, der uden hverken åbenlyse eller skjulte trusler om sanktion appellerer til den enkelte elevs respekt for andre og ansvar over for skolens og klassens fællesskab. Kravene til den enkelte kan for så vidt godt være udsprunget af pres udefra, men opleves ikke som en utålelig tvang, hvis eleven opfatter sig som en del af fællesskabet i klassen, og hvis den pågældende kan indse nødvendigheden af at gøre det, som hun bliver bedt om.

Hvor det lykkes at skabe et godt arbejdsklima, vil dette normalt også resultere i en god disciplin, medens man omvendt sjældent kan opnå et godt arbejdsklima gennem det, jeg kaldte den irrationelle autoritet. Forudsætningen for både den rationelle autoritet og et godt arbejdsklima er en lang række faktorer i og uden for skolen. Det gælder

ikke mindst forholdene i hjemmene. I det omfang man kan få et fornuftigt samspil mellem hjemmene og skolen og bedre hjemmesituationen, vil man også opnå en klart positiv udvikling af skolens miljø. En forbedring af disse faktorer involverer en lang række spørgsmål inden for f. eks. socialsektoren og boligsektoren.

Det er min helt klare opfattelse, at målet må være med alle midler at fremme det, jeg har kaldt den rationelle autoritet og arbejdsklimaet, mens man kun i nødstilfælde bør gribe til håndhævelsen af den irrationelle autoritet.

En anden vigtig forudsætning for at fremme den rationelle autoritet på skolen er, at der er tillid til, at elever, forældre og lærere har vilje og evne til at løse folkeskolens opgave. Som jeg tidligere har nævnt, må en konsekvens af denne tillid også være, at forældre, lærere og elever kan løse problemerne forskelligt fra skole til skole. Det er vigtigt, at skolen får ro, og at den proces, som bl. a. blev sat i gang med folkeskoleloven fra 1975, ikke til stadighed forstyrres med udsigter til indholdsmæssige og strukturelle ændringer.

Jeg vil ikke afvise, at der til stadighed kan opstå behov for korrektioner af loven på mere afgrænsede områder, men lovændringer, der på afgørende måde ændrer vilkårene for folkeskolens hverdag, vil efter min mening skabe en uro omkring skolens arbejde, der netop kan medvirke til at gøre det vanskeligere for skolens brugere at opnå eller fastholde det gode arbejdsklima, som efterlyses i dagens spørgsmål, og som er en forudsætning for at opnå den mest acceptable form for disciplin i skolen.

Der findes ikke nogen mirakelkur for, hvordan man forbedrer arbejdsklima og disciplin i folkeskolen, hvor det eventuelt måtte være nødvendigt. Det er derimod en længevarende proces, som også stiller krav til lærernes pædagogiske og faglige formåen. Processen foregår og skal foregå ved de enkelte skoler. Undervisningsministeriet har i denne forbindelse en mere indirekte funktion ved at holde sig i nær kontakt med forældrenes, elevernes og lærernes organisationer. Det vil bl. a. være undervisningsministeriets opgave at medvirke til såvel elevens som forældres aktive medleven i skolens liv, herunder også at sikre virkeliggørelsen af lovens bestemmelser om elevernes aktive medvirken

[Undervisningsministeren]

ved undervisningens tilrettelæggelse. Herudover vil ministeriet altid arbejde for, at de ydre rammer for skolen blive så gode som vel muligt. Det gælder f. eks. ved indretning af skolebyggeri, der er et vigtigt grundlag for skolens liv og trivsel.

Men lad mig føje til i denne debat, at et godt arbejdsklima på den enkelte skole eller i den enkelte klasse på ingen måde er noget særsyn. At man muligvis kan få det indtryk, beror nok på, at medierne i højere grad er optaget af at beskæftige sig med det, der går mindre godt, end med det, der går godt, og det er i grunden ganske uretfærdigt. For hvor det lykkes en lærer sammen med sine elever at skabe et godt arbejdsklima, sker dette langt fra altid på grund af heldige omstændigheder. Det sker i mange tilfælde også på trods af mindre heldige omstændigheder.

Jeg har ikke med disse bemærkninger ønsket at undgå, at man debatterer skolen. Skolen er jo en integreret del af samfundet, og forudsætningen for, at den kan opfylde denne rolle, er, at der foregår en levende debat omkring den, som kan inspirere og udfordre. Men folketinget må give folkeskolen arbejdsro med hensyn til ændringer, der griber ind i skolens dagligdag, ellers kan vi risikere at få en frustreret skole, som ingen kan være tjent med.

Halvgaard (FP):

Det kan naturligvis være svært at danne sig et billede af, hvor alvorlig disciplinkrisen er i folkeskolen. Det er vanskeligt, fordi det varierer fra skole til skole og fra klasse til klasse. Heldigvis er der ved nogle skoler ingen væsentlige problemer, der kan give anledning til bekymring, hvorimod de disciplinære problemer ved andre skoler er så alvorlige, at det for både eleverne og lærerne er et rent helvede. Det er mit indtryk, at der blandt lærerne indbyrdes på en skole nødt til snakkes om problemet. Man prøver af al magt at undgå, at omverdenen får indblik i forholdene, og det er forståeligt nok, for hvem bryder sig om at indrømme sin afmagt? En lærer er bange for at blive råbt ud som en dårlig lærer, at få skyld for at være svag og uduelig. Det, at man ikke kan holde disciplin i sin klasse, betragtes af de fleste som en falliterklæring. En ung lærer vil også nødt til indrømme sin utilstrækkelighed med

hensyn til at kunne skabe arbejdsro i klassen, fordi vedkommende da uvilkårligt begrænser f. eks. sine muligheder for advancement. Det er først, når larmen i klassen er blevet så voldsom, at den også umuliggør undervisningen ved siden af, at man ser sig nødsaget til at beklage sig til kollegerne eller til skoleinspektøren.

Men hvad hjælper det? På grundlag af jævnlige lærerudtalelser til pressen får man et godt billede af problemerne, og jeg citerer fra pressen:

»Skolen kan intet gøre . . . Vi kan kun sige til eleverne, hvad vi ønsker. Hvis de ikke gør, hvad vi beder om, så kan man skælde ud. Det bliver man også træt af. Hvad skal man da gøre? Hvad skal man stille op med elever, der gentagne gange lader være med at aflevere hjemmeopgaver? Hvad skal vi stille op med elever, der ofte kommer for sent eller sover en time for længe om morgenen? Vi kan notere det og formane, derudover intet. Hvad skal man gøre, når en elev bevidst og provokerende ødelægger undervisningen i en hel klasse? Pigerne i en københavnsk 9. klasse spiller kort aldeles upåvirket af vikaren, der prøver at snakke fag med dem. En dreng nægter samme sted at modtage en duplikeret opgave, fordi den ikke interesserer ham.«

Et andet karakteristisk træk i skolen i dag er det manglende sammenhold mellem eleverne. Selv om man måske godt kan finde ud af at holde sammen mod en vikar, så er reglen den, at børnene sladrer mange gange om hinanden og er yderst uvillige til at hjælpe hinanden i timen med en glemt bog, blyant el. lign.

Det har også været overraskende at blive præsenteret for mange eksempler på voldelig adfærd både i timerne og i frikvartererne. De små og svage bliver hånet og drillet, og man har indtryk af, at lærerne i mange tilfælde ikke formår at gribe ind.

Også kundskabsniveauet synes at være forringet. En navngiven lærerinde, som i 14 år har undervist ved en videregående uddannelse i København, siger til Berlingske Tidende, at eleverne er vænnet af med at bestille noget. Mange af dem vil gerne, men er ikke i stand til det, fordi de ikke har været vant til det.

En anden udtaler: »Jeg synes navnlig, det går ud over de svagtbegavede i timerne.

[Halvgaard]

De har brug for hjælp, men lærerne har ikke det overskud, der skal til for at beskæftige sig med dem.

De urolige klasser er ikke kun et problem for vikarer. Jeg skal ikke lægge skjul på, at man også kan høre betydelig larm fra klasser, hvor fastansatte lærere underviser.

Jeg husker, da jeg den første dag ville synge »I østen stiger solen op« med eleverne. Den var der ingen som kendte, og så blev det til en fra Dansktoppen.«

Voldsmentaliteten har gode kår både i klasseværelser og skolegård. Bøllerne kan næsten uhindret drive deres terror, fordi lærerne ikke har nogen autoritet at sætte ind til beskyttelse af de svage.

Skurkene i den »gyser«, der efter min mening daglig udspilles i mange skoler landet over, er en lille flok moderne pædagoger med ekstreme, »fodformede« meninger. TV og radioens børne- og ungdomsudsendelser har ofte sufleret på fremragende måde.

Hvad hjælper det, man sidder og ser film i skoletiden, hvis man ikke kender den lille tabel?

Elevernes svar i dag er ofte: jeg gider ikke. Inderst inde tror jeg, de fleste gider, men deres magtesløshed over for den øvrige klasse ubarmhjertigheder kan ikke bæres på anden måde. Hvor er det understøttende klima? Hvorfor lærer de ikke at hjælpe hinanden, og hvorfor er skraldgrinet stadig i højeste kurs? Efter mange års skolegang synes de overhovedet ikke at have lært respekt for hinanden.

Kriminalassistent Halfdan Olsen, Skanderborg, udtalte til Jyllands-Posten allerede den 16. april 1974:

»Børns og unges hærværk har efterhånden antaget et sådant omfang, at der nu nødvendigvis må appelleres til alle forældre om at yde et afgørende bidrag til lov og orden i landet.

Den ødelæggelsestrang, som i dag demonstreres af repræsentanter for den opvoksede slægt, er i mere end én forstand beklagelig. Det foruroligende hærværk synes at være et stærkt nedslående udtryk for demoralisation og selvtægt. De nedbrydende kræfter blandt børn og unge har fået stadig friere spillerum under en stadig friere opdragelse eller fuldstændig mangel på opdragelse.«

Fra kommune til kommune over hele Danmark vil man kunne nævne talrige ek-

sempler på børns og unges ødelæggelse på både privat og offentlig ejendom. Det er flokmentaliteten, der gør sig gældende under børnenes og de unges udfoldelse af selvhævdelse og selvtægt. Det er en trang til at demonstrere både manglende frygt for samfundets retsinstanser og manglende respekt for samfundets værdier. I det hærværkstyranni, der nu har stået på i nogle år her i landet, og som aldrig har været værre end i dag, oplever vi på afskyelig måde kræfternes frie spil hos børn og unge, der tydeligt aldrig nogen sinde har lært at kende forskel på deres eget og andres. Det er beklageligt for de unge, der således kommer på afveje og tidligt kommer i konflikt med loven, men det er i lige så høj grad beklageligt, at forældrene tilsyneladende i vidt omfang helt har mistet grebet om børneopdragelsen. Det er betegnende, at alle parter samtidig med at beklage sig står rådvilde og føler sig magtesløse. Det gælder såvel forældre som lærere, skolepsykologer og skolemyndigheder, og mest ynkeligt er det, at folketinget og undervisningsministeren, som vi også har hørt det her i dag, viger tilbage for at kulegrave problemet og træffe foranstaltninger til en løsning.

En egentlig undersøgelse af disciplinkrisen i folkeskolen er aldrig blevet iværksat, selv om det burde være en opgave, synes man, for Danmarks pædagogiske institut for eksempel at gennemføre en sådan undersøgelse.

Der blev foretaget en gallupundersøgelse i 1975, og da var der 71 pct. af et repræsentativt udsnit af forældre til børn i den skolepligtige alder, der simpelt hen sagde, at der var for lidt disciplin i folkeskolen – 71 pct.! 23 pct. fandt graden af disciplin passende. Ingen af de spurgte forældre syntes, at der var for megen disciplin, og kun 6 pct. havde ikke nogen mening om spørgsmålet. Som sandsynlige årsager til, at der mangler disciplin, angav 41 pct. for megen frihed, 22 pct. mangel på respekt, 20 pct. mente, at det var lærernes skyld, 18 pct., at det var lovgivningens skyld, og 17 pct., at det var hjemmets skyld. På spørgsmålet, om lærerne burde have større mulighed for at straffe børnene, svarer 70 pct. ja, 24 pct. nej og 6 pct.: ved ikke.

Der er naturligvis mange forklaringer på, at skolen er havnet i den helt meningsløse tilstand.

[Halvgaard]

Skolen er naturligvis blevet påvirket, som også undervisningsministeren sagde i dag, af de enorme forandringer, der er sket i det øvrige samfund, og man kan sige, at folkeskolen er et spejl af samfundet. Begge forældre er udearbejdende, og det betyder, at et stort antal børn er blevet svigtet, fordi ingen har haft eller har tid eller overskud til at tage sig af dem.

Sideløbende hermed er der foregået en anden og mere bevidst styret udvikling, idet indflydelsesrige pædagoger og psykologer har betvivlet forældrenes evne til at opdrage deres egne børn, og de har via massemedierne indoktrineret en massiv autoritetsskræk hos både børn, forældre, lærere og skolemyndigheder. Og bestræbelserne har ikke været uden resultat. Ikke så få mennesker formår i dag ikke at skelne mellem autoritære handlinger – og herved forstår jeg vold og terror – og den autoritet, der er udmøntet i et ordensreglement.

Heller ikke skolelovgivningen har kunnet holde disse begreber ude fra hinanden. Med en panisk angst for autoritet er skolen i årenes løb blevet frataget flere og flere af sine muligheder for at opretholde ro og orden, og man forstår også af undervisningsministerens indlæg her i dag, at det er den samme frygt, undervisningsministeren har for at gribe ind på en eller anden måde.

Skolens efterhånden umættelige behov for særundervisning og observationsklasser må også ses i relation til den stigende uro og det dårlige arbejdsklima, der er i folkeskolen, og det er simpelt hen at vige uden om sagens kerne, hvis de stigende disciplinproblemer fortsat kun skal løses ved krav om lavere klassekvotient f. eks. Problemet går langt dybere, og derfor er det dette folketings pligt at tage hele spørgsmålet op til en kritisk revision. Det er min egen erfaring fra folkeskolen, at der er et stigende antal børn, der aldrig har lært almindelige omgangsregler, og det er den gruppe, der let bliver en skoleklassens egentlige magthavere, fordi de får flere og flere af kammeraterne over på deres side. Dette skyldes, at disse børn ikke kaldes til orden, for der sker jo aldrig noget. Jeg har det indtryk efter møder rundt omkring i landet, at de fleste forældre forventer, at der kommer et initiativ med henblik på at forsøge at løse disciplinkrisen.

Undervisningsministeren undlod ikke at citere en avisudtalelse, hvori jeg skulle have foreslået anvendelse af spanskkrøret. Det er en misforståelse. Jeg har aldrig foreslået og vil heller ikke foreslå, at man skal anvende spanskkrøret, men jeg mener, det må være op til den enkelte skole at afgøre, hvorvidt man vil bruge de forskellige afstraffelsesmidler. Det kan ikke være dette folketing eller undervisningsudvalget, der skal afgøre, hvordan man i Grindsted skal afhjælpe disciplinkrisen og arbejdsuroen. Det må være en opgave for forældrene og skolemyndighederne i Grindsted. Det kan aldrig nogen sinde være en opgave for os, der sidder herinde i folketinget.

I modsætning til mange af skolens ideologiske eksperter opfatter forældreflertallet disciplin som en praktisk foranstaltning. Også blandt lærerstuderende er man efterhånden blevet klar over, at disciplin er et af skolens store grundproblemer. De kan acceptere, at de selv på grund af manglende rutine løber ind i disciplinære vanskeligheder, men det ryster dem, at rutinerede og velforberedte lærere spiller fallit over for børnene. Og hvor står Danmarks Lærerforening i denne sag? Hvad vil folketinget? Lovgivningen har jo efterhånden bragt læreren i en situation, hvor han eller hun står alene, og med den nye folkeskolelovs sigte mod enhedsskolen, integration og samlæsning er vanskelighederne blevet endnu større. Det stigende antal skolepsykologer har jo heller ikke tilført skolen større arbejdsro eller løst problemerne. Jeg vil næsten sige tværtimod.

Tidligere undervisningsminister Ritt Bjerregaard sagde i forbindelse med omtalen af gallupundersøgelsen i 1975, at efter hendes opfattelse manglede der ikke disciplinære metoder, men oplysning til børnene om, hvad de må og ikke må. Hun kunne med den udtalelse blot indskærpe skolerne, at ordensreglerne til enhver tid ved opslag el. lign. burde være tilgængelige for eleverne.

Det var den tidligere undervisningsministers bidrag til problemets løsning. Det er derfor med forventning og spænding, man i skoleverdenen ser hen til, om den nuværende undervisningsminister kan foreslå en lige så genial løsning.

Når jeg har taget initiativ til denne forespørgselsdebat, er det naturligvis først og fremmest, fordi jeg betragter disciplinkrisen i

[Halvgaard]

folkeskolen som så alvorligt et problem, at det, hvis der ikke gribes ind nu, kan få alvorlige konsekvenser for hele vores samfund. De senere års tiltagende kriminalitet, uro på arbejdspladserne, uddannelsesinstitutioner med alvorlige strejker, blokader o. lign. er udtryk for manglende opdragelse og respekt for lovgivningen, udtryk for en grænseløs slendrian og forkælelse, som vi aldrig har oplevet før i det danske samfund. Det må derfor mane til eftertanke hos lovgiverne. Den gældende bekendtgørelse nr. 276 om fremme af god orden i skolerne har jo vist sig at være utilstrækkelig til at skabe den fornødne arbejdsro og disciplin i folkeskolen.

Når jeg opfordrer til, at der gribes ind, skylder jeg også at foreslå, at skitsere, en løsningsmodel, og der er tre ting, som efter min mening kan bidrage til løsning af disciplin-krisen i folkeskolen, og som samtidig kan bidrage til en løsning af den kundskabskrise, som også findes.

Skolestyrelsesloven må ændres omgående, endvidere må folkeskoleloven også ændres – det kommer vi tilbage til i de efterfølgende tre lovforslag – og former for afstraffelse af urimelige, uopdragne og provokerende elever, der bevidst forstyrrer undervisningen og arbejdsroen i en klasse, må efter aftale med forældrene kunne bringes i anvendelse af læreren. Alene tilstedeværelsen deraf på skolen har præventive virkninger og kan netop for uromagere af omtalte kategori være det eneste fornødne. Hvilke midler der skal tages i brug, vil sikkert blive afgjort forskelligt fra skole til skole af forældrene, og det kan der vel ikke være noget betænkeligt ved.

Jeg vil derfor tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget konstaterer, at den offentlige folkeskole er blevet undergravet i de senere år, og pålægger derfor undervisningsministeren at sørge for, at skolernes arbejdsklima strammes op, og at lærerne får lov til at bruge passende disciplinarmidler, når eleverne er uartige ved at overtræde de af skolens forældrekrede fastsatte ordensregler.

Tinget går derefter over til næste punkt på dagsordenen.«

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg skal, jfr. forretningsordenen, bede ordføreren om, at vi til referatet må få en lidt mere præcis angivelse af, hvorfra især det første citat var hentet, men også de øvrige citater.

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i den videre debat.

J. K. Hansen (S):

Med det indlæg, vi lige har hørt fra forespørgeren, har jeg forstået, at hr. Halvgaard simpelt hen har givet op i sit tidligere job. Men det hører vi nok noget om senere.

Må jeg så straks sige, at vi i den socialdemokratiske folketingsgruppe ikke kan gå ind for det dagsordensforslag, som hr. Halvgaard lige har fremsat, og at vi vil stemme imod det.

På min gruppes vegne skal jeg sige, at vi er meget enige med undervisningsministeren i den definition og de betragtninger, som ministeren er fremkommet med i sin redegørelse som svar på fremskridtspartiets forespørgsel.

Jeg gad egentlig vide, hvad forespørgeren havde tænkt sig der skulle komme ud af spørgsmålet: »Hvad vil ministeren gøre for at forbedre arbejdsklima og disciplin?« Der ligger jo allerede heri fra spørgerens side en konstatering.

Forventer man, at ministeren og den socialdemokratiske ordfører – hvis vi i øvrigt var enige med forespørgeren i denne konstatering, og det kan jeg sige vi ikke er – skulle erklære sig rede til gennem lovgivning og administrative forordninger at opstille nogle regler for, hvordan vi får forbedret arbejdsklimaet og disciplinen i folkeskolen? Det er beklageligt at måtte sige det, men en sådan indstilling hos fremskridtspartiets skolepolitiske ordfører må bero på en fundamentalt forkert opfattelse af folkeskolens opbygning.

Jeg vil gerne fastslå, at folkeskolen er en kommunal skole, og det, at den er det, er afgørende for mange af de forhold, der knytter sig til den. I daglig tale kan vi godt tale om folkeskolen som et samlet begreb, men det er ikke én skole, vi taler om, men derimod tusind skoler, hver med sine forskelligheder og særpræg, og lad mig sige: gud ske lov for det.

[J. K. Hansen]

Det er folkeskoleloven, der danner rammen omkring folkeskolen, men indholdet i rammen fastlægges i meget høj grad på den enkelte skole i den enkelte kommune. I socialdemokratiet lægger vi stor vægt på skole-hjem-samarbejdet, vi lægger stor vægt på at få opbygget det bedst mulige tillidsforhold mellem den enkelte lærer og det enkelte hjem, forældrene og børnene, og det ville være en kæmpenedvurdering af både forældre, lærere og elever, ja, af skolenævn, skolekommission m. fl., hvis et sådant tillidsforhold skulle bygge på restriktive regler fra centralt hold. Det ville ikke kunne lade sig gennemføre, og det ville heller ikke kunne fungere.

I socialdemokratiet ønsker vi, at folkeskolen skal være et godt sted at være for såvel elever som lærere, og for at den kan være det, er der en række ting både kommunalt og landspolitisk, som vi stedse må have for øje.

Lad mig bare trække nogle enkelte områder frem.

Der er lærernes uddannelse. Det er jo således, at skolen stiller stadig større krav til lærerne, og her vil jeg gerne pege på lærernes efteruddannelse, som jeg anser for noget meget vigtigt i denne forbindelse, således at lærerne hele tiden kan følge med, hele tiden kan se fremad og arbejde fremad.

Et andet område, som jeg også godt vil trække ind her, er den megen snak om de såkaldte skoletrætte. Jeg erkender, at der er et problem her, og derfor er jeg vældig glad for, at der nu kommer en redegørelse om dette problems omfang. Jeg er da heller ikke blind for, at der er problemer i folkeskolen, også af disciplinær art, men baggrunden herfor skal næppe søges i folkeskolen. Den skal søges helt andre steder, og disse problemer skal som regel løses i forbindelse med skolepsykolog eller løse og slet ikke ved, at man lægger an med skrappe regler, der bygger på frygt for sanktioner.

Jeg er enig med undervisningsministeren i, at det bedste, vi kan gøre, er at lade folkeskolen få lov til at udvikle sig i ro i takt med tiden efter de rammer, som er afstukket i folkeskoleloven, og jeg mener derfor, at fremskridtspartiet har ramt helt ved siden af med denne forespørgsel, en forespørgsel, som det måske – det kunne det tyde på i hvert fald – har rejst på baggrund af nogle fede avisoverskrifter. Jeg må da også sige her, at var jeg

ikke overbevist om fremskridtspartiets skolepolitiske ordførers, hr. Halvgaards, manglende indsigt i folkeskolens forhold, er jeg efter det indlæg, som vi har fået fra hr. Halvgaard nu, bestemt blevet overbevist. Jeg synes egentlig, der burde være en grænse for, hvad man fra denne talerstol, som man jo kalder for landets frieste talerstol, kan stå frem og sige ved en sådan lejlighed.

Jeg vil godt slutte mit indlæg her med et citat fra en artikel i Jydske Tidende torsdag den 17. januar. Det var ikke en artikel, der var på forsiden, den var såmænd på en af midtersiderne. Det var et læserbrev fra en lærer, og denne lærer skrev bl. a. – jeg citerer:

»Jeg synes, vi bor i et godt land med gode forhold på de fleste områder. Noget af det, udlændinge misunder os, er vor skole. I Danmark har vi en folkeskole, der helt bogstaveligt er folkets skole. Undervisningen er nogenlunde ens over hele landet for alle samfundslag. Det er ingen økonomisk belastning for familier at sikre deres børn en rimelig god grunduddannelse. Skolerne har ikke forskellig prestige. Jeg er glad for at undervise i folkets skole, og jeg håber, at folkets børn får en så god uddannelse som muligt, så de er rustede til at overtage fremtiden og at skelne mellem løs snak og ærlig tale.«

Bundgaard Nielsen (V):

De forhold, der har indflydelse på arbejdsklimaet i skolen, er dels de ydre rammer såsom bygningernes indretning, lokalernes størrelse o. lign., dels den form, hvorunder de mennesker, der er i skolen, omgås hinanden. De bygningsmæssige rammer for skolens liv kan generelt set ikke siges at være dårlige. Vi mener, at kommunalbestyrelserne i rimeligt omfang har levet op til kravene på dette område. Ellers er det jo netop dér, man skal henvende sig, og ikke til undervisningsministeren.

Det er sikkert heller ikke disse forhold, som forespørgeren har tænkt på med sit spørgsmål, men derimod de vanskeligheder, der opstår eller formenes at bestå mellem de mennesker, der er i skolen. Der kan være dårlige forhold mellem lederen og lærerne, mellem lærerne indbyrdes, mellem lærerne og eleverne eller mellem eleverne indbyrdes.

[Bundgaard Nielsen]

De vanskeligheder, der består mellem de voksne på skolen, mener vi ikke kan klares ved udsendelse af cirkulærer og bestemmelser fra undervisningsministeriet, men de findes heldigvis heller ikke på ret mange skoler. De er sikkert ikke hyppigere her end mellem medarbejderne på andre arbejdspladser.

De vanskeligheder, der har med eleverne at gøre, er mangeartede, og en del af dem kan karakteriseres som manglende disciplin. De problemer, der eksempelvis knytter sig til elever, der af den ene eller den anden grund har behov for specialundervisning, er vel knap nok omfattet af denne forespørgsel. De er af pædagogisk og undervisningsmæssig art og har altid eksisteret i folkeskolen. De er ikke løst, men her er det erfaringen, at øgede ressourcer i et vist omfang reducerer problemerne.

Vender vi os mod de disciplinære vanskeligheder i skolen, må vi starte med at konstatere, at de eksisterer. Alle kender eksempler herpå, og socialforskningsinstituttet oplyser, at 8-10 pct. af eleverne er problembørn. Det vil sige, at der i gennemsnit er et par af disse elever i samtlige skoleklasser i Danmark. Det er heldigvis ikke tilfældet. Det er stadig væk det almindeligste, at klasserne fungerer tilfredsstillende, kun med de periodiske småproblemer, der forekommer i alle klasser, men det vil igen betyde, at i de klasser, der ikke fungerer godt, og hvor man må konstatere at der er en dårlig eller manglende disciplin, er der altså et større antal problembørn. Det er min erfaring – og jeg tror, mange vil kunne bekræfte, at sådan er det – at det hovedsagelig er i skolens overbygning, vi finder disse problemklasser. De elever, der skaber problemerne i disse klasser, bliver ofte karakteriseret som skoletrætte. Det er uden tvivl en rimelig forklaring i en række tilfælde, at eleverne er kørt trætte i systemet, og det, de ønsker mest af alt, er at kunne komme ud og virke på andre felter. Det er naturligt, at det er sådan. Mange voksne har oplevet, at de befandt sig dårligt på en bestemt arbejdsplads eller i det fag, de tidligere havde valgt. De har muligheder for at flytte til en anden arbejdsplads eller for helt at skifte fag. Det kan de skoletrætte elever vanskeligt. Efter skolelovens § 33, stk. 4, kan skolenævnet tillade, at en elev efter 7 års undervisning helt eller delvis opfylder undervisningspligten ved at deltage i erhvervsmæssig uddan-

nelse eller beskæftigelse, når særlige grunde taler for, at det er til elevens bedste. Det er mit indtryk, at lærerne, der skal udtale sig til skolenævnet, ofte kan finde de særlige grunde, men at man for sjældent vurderer, at det er til elevens bedste. Forældrene, hvis barn det dog drejer sig om, har med deres ansøgning til skolenævnet tilkendegivet, at de må mene, det er til elevens bedste.

Skolevæsenet har jo ellers gennem de udvidede skolevejlederordninger gode muligheder for at hjælpe disse elever ud i erhvervslivet og følge deres forhold på nært hold i de nærmest følgende år.

På dette område kunne vi i venstre ønske en lempelse af praksis, så man i højere grad opfyldte elevens og forældrenes ønsker.

De skoletrætte elever er imidlertid ikke de eneste, der er med til at skabe en dårlig disciplin. Mange af de elever, som man til daglig karakteriserer som skoletrætte, har haft en opvækst, der ikke i tilstrækkelig grad har opfyldt deres krav om tryk og varme. Der vil ofte være konflikter omkring sådanne elever både i skolen, i hjemmet og i fritiden sammen med andre unge. Det er unge, der kommer fra hjem, hvor de har savnet følelsesmæssig kontakt med dem, de holder mest af. De bliver rodløse og vanskelige, og i skolen forstyrrer de undervisningen og optræder i det hele taget på en sådan måde, at det er uacceptabelt for deres omgivelser. Det skaber konflikter, som lærerne vanskeligt kan klare. Man forsøger med ekspertbistand fra skolepsykologer og socialrådgivere. Det kan endda blive så galt, at eleven må fjernes fra skolen og hjemmet og anbringes på institution sammen med ligeartede. Derved er problemet flyttet, men sjældent løst.

Vi står nemlig her over for de problemer, der knytter sig til samværet mellem mennesker i og omkring familien. Det handler om de værdier, der har noget at gøre med vort forhold til børn og gamle, til naboer og venner. De værdier, der ligger i, at vi har det godt med vore nærmeste i og omkring familien, er uvurderlige. Var det ikke værd at kæmpe for, at vort arbejdsliv og vort samfundsliv blev indrettet noget mere herefter?

Her er det imidlertid ikke blot undervisningsministerens indsats, der er brug for. Her må alle i denne sal medvirke, her må byrådene og arbejdsmarkedets parter medvirke.

[Bundgaard Nielsen]

I venstre betragter vi familien og hjemmet som en kernebestanddel i vort samfund og som det enkelte menneskes udgangspunkt i tilværelsen. Det er derfor her, vi skal sætte ind. Fra samfundets side kan man forsøge at fremme folks muligheder for og lyst til at passe deres børn hjemme ved f. eks. at give større børnetilskud til de mindste børn, samtidig med at man sætter forældrebetalingen op i børneinstitutionerne.

Man kan også forbedre barselorlovsordningerne. Arbejdsmarkedets parter kan vedtage en opblødning af 40 timers ugen, så den enkelte i højere grad får mulighed for at af tale sin arbejdstid med arbejdsgiveren, altså en slags deltidsarbejde eller flekstitid.

I venstre er vi helt klar over, at vi ikke kan undvære institutionerne, men vi er overbevist om, at vi bør arbejde for en mentalitetsændring, så hjemmet igen får en mere central placering i vort samfund.

Virkningerne i folkeskolen vil vise sig på lang sigt, men vi tror desværre ikke, vi kan klare problemerne på anden måde. Til gengæld vil vi måske også få løst eller i det mindste reduceret en række andre problemer omkring ungdommen, problemer som vold, narkotika og andre kriminelle foreteelser.

Hvad gør vi så her og nu med de elever, der ikke kan og vil tilpasse sig systemet? De regler, der findes i det eksisterende cirkulære om ro og orden, giver kun i nogen grad muligheder for indgriben over for disse elever. Overflytninger til anden klasse eller skole er jo blot at give sorteper videre til andre lærere og elever og løser kun sjældent problemerne. Situationen kører som regel videre, indtil den er så vanskelig og alvorlig, at eleven må fjernes fra skolen og anbringes på observations-skole eller anden institution.

Der mangler realistiske muligheder, der på samme tid sikrer, at klassen som helhed ikke lider skade, og yder hjælp til den urolige eller umulige elev. Et godt skole-forældre-samarbejde er her af afgørende betydning. Men også dygtige lærere, varierede og engagerende undervisningsformer og undervisningsmidler, støttelærerordninger og små hold er faktorer, der uden tvivl vil virke i den rigtige retning.

Det må nok indrømmes, at ønsket om ikke at skade helheden fortsat vil kræve en udbygning af mulighederne for at give visse elever undervisning andre steder end i nor-

male klasser i folkeskolen, og at dette alligevel ikke i alle tilfælde er en hjælp til disse elever.

Venstre har taget eller tager i den nærmeste fremtid en række initiativer her i folketinget, der alle vil have en positiv virkning på disse forhold.

Et forslag vil gå ud på, at man skal fremme mulighederne for deltidsbeskæftigelse, sådan at arbejdstager og arbejdsgiver uden andres indblanding kan aftale ordninger.

Også venstres politik for de 16-19-åriges uddannelse indeholder elementer, der vil have en positiv indvirkning på folkeskolens forhold. Den allerede givne mulighed for skoletrætte elever for at erstatte skolegangen med erhvervsarbejde bør udnyttes noget mere.

Vi ønsker, at der bl. a. af hensyn til disse elever søges etableret nye veje til en række uddannelser, således at eleverne kan starte med en relevant forpraktik i nogle år og derefter, hvis de føler sig motiverede til det, gå i gang med den teoretiske del af en uddannelse.

Man kan fristes til den tanke, at børnenes mentale velfærd er omvendt proportional med forældrenes ønske om materiel velfærd. Slet så firkantet er det vel ikke, heldigvis, men det er en kendsgerning, at mange af de problemer, der opstår omkring barnet, ikke kan klares ad økonomisk vej. Derimod kunne problemerne måske ofte have været undgået, hvis forældrene havde givet afkald på en del af velfærden og i stedet givet barnet et trygt og kærligt hjem, selv om jeg godt ved, at det ene ikke behøver at udelukke det andet.

Karen Højte Jensen (KF):

Avisernes overskrifter omkring folkeskolen er i et vist omfang præget af vold i skolen, mobning og hærværk. Selv om der ikke ud fra enkelttilfælde kan generaliseres, må vi nok sige, at forholdene i skolen må mane til eftertanke. Det må mane til eftertanke, at så mange skolefolk og forældre beskæftiger sig med de meget store problemer, som møder skolens hverdag, og mange lærere føler sig åndeligt set trængt op i en krog og har til en vis grad givet op over for problemerne, bl. a. fordi det er vanskeligt at se, hvordan problemerne kan løses.

[Karen Højte Jensen]

Forældre og mange elever er både forargede og forvirrede. Der tales om disciplinkrise. Det er nok et meget negativt ladet ord. Jeg vil snarere betegne den krise, vi har, som en holdningskrise, en meningskrise, som er kendetegnende for hele vores samfund, et samfund, hvis normer og værdier er i opbrud, og det er klart, at disse problemer afspejles i folkeskolen.

Generation efter generation har skolen bygget sin virksomhed på det værdigrundlag, som af den brede befolkning betragtes som nødvendigt for det folkelige fællesskab, der igen er en betingelse for, at vi kan leve som ét folk. Men dette fælles grundlag for skolens daglige liv er i de sidste 15-20 år helt bortfaldet, og i dag fornemmes en udbredt usikkerhed over for opdragelsens mål. Der er tale om en idé- og målsætningskonflikt, som nok må betragtes som skolens største problem. Der mangler fælles overordnede målsætninger for skolens arbejdsforhold og for skolens kundskabsmeddelelsesfunktion. Frustration og afmagt er blevet en del af mange læreres hverdag, mens andre har resigneret, hvilket uundgåeligt går ud over børnene.

På mange skoler er der nu så store vanskeligheder med at tilvejebringe helt elementære omgangsregler, at tilstanden i betænkelig grad nærmer sig opløsning.

Men skolen er i årenes løb blevet frataget flere og flere af sine muligheder for at opretholde ro og orden. Størstedelen af forældrene ønsker ikke en ukontrollabel udvikling, men ønsker, at deres barns skole er præget af en venlig og bestemt fasthed. De forstår, at en sådan skole skaber færre sociale tabere end de skoler, hvor friheden er købt til højeste dagspris.

Skolen i dag er en demokratisk skole. Sådan har vi alle villet det. Vi har elevråd m. v., eleverne er frie i deres omgang med lærerne, og det kan der siges meget positivt om. Eleverne skal i dag motiveres for, ikke trues til en indsats.

Forældrene, hjemmene, har naturligvis et medansvar for den skolesituation, vi i dag har. Det gamle familiemønster er ændret og afløst af et nyt, hvor kvindens udearbejde har gjort, at flere og flere af hjemmets og forældrenes opgaver er overdraget skolen. Forældrene har svært ved at følge børnene og påvirke dem så positivt, som man gerne ville, og sikkert er det, at mange børn møder

i skolen uden evne til at rette sig efter skolens anvisninger.

Undervisningspligten er udvidet fra 7 til 9 år ud fra de bedste intentioner, men det har heller ikke været omkostningsfrit. Årsagen til den nuværende situation i skolen er også, at med relativt kort tid til at forberede arbejdet blev man smidt ud i en ny skolelov, der på mange måder ændrede det klassiske billede af fag, af arbejdsmetoder og af vurderinger. Det skabte store problemer for mange lærere. Efterhånden er vi også mange, der spørger, om der egentlig blev vundet noget ved, at man gennemførte den nye skolelov.

En af grundene til vanskelighederne i skolen er også, at det er meget vanskeligt at motivere eleverne. Vi ved jo, at bare en enkelt umotiveret elev i en klasse kan foranledige problemer, og skolens lærere har jo reelt ingen sanktionsmuligheder.

Det er også en kendsgerning, at adskillige elever i folkeskolens ældste klasser keder sig, og det gør de i øvrigt af vidt forskellige grunde. Man har med den nye folkeskolelov, med enhedsskolen, forsøgt at ændre det forhold, at menneskenes børn er forskelligt indrettet og har forskellige behov og muligheder. Ved at holde elever sammen, som var bedre tjent med at blive delt, har man sat paragrafferne over virkeligheden – hvad enten det så er de bogligt begavede, der ikke udfordres og stimuleres, fordi hele klassen skal være med, eller det er de bogligt ringere udrustede, der svigtes. Et godt arbejdsklima i skolen hænger i høj grad sammen med, at eleverne stilles over for udfordringer i det daglige arbejde. Udfordringer fremmer trivselen i skolen, og udfordringerne skal være af en sådan art, at de kræver en indsats på det trin, hvor den enkelte befinder sig. En udfordring, der er for stor, betyder jo blot, at den enkelte elev føler det hele formålsløst og henfalder til uro.

Konklusionen må være, at vi bibeholder den deling, som endnu findes. Vi har fra konservativ side fremlagt nogle forslag om ændringer af den eksisterende skolelov, og af disse forslag fremgår det, at vi ønsker, det skal være obligatorisk at dele, ligesom vi finder, at en deling må indføres i dansk. Vi ønsker, at der i højere grad sættes på de elever, der ikke har deres force på det rent boglige plan, således at de kan vælge fag, der svarer til deres evner og interesserer. Disse elever er

[Karen Højte Jensen]

jo netop den gruppe, der er størst inden for de skoletrætte elever.

Hvilket tilbud er der så til disse skoletrætte elever? I adskillige kommuner er der udvist meget initiativ for at klare disse problemer. I ungdomsskoleregie skyder alternative undervisningstilbud op som paddehatte, og folketinget har ingen indflydelse på indhold og form af disse alternative tilbud. Men jeg vil godt understrege, at den deling, der her finder sted, er en deling, som efter min opfattelse er en frasortering af svage elever på en måde, vi aldrig tidligere har set i folkeskolen. Var det virkelig det, forligspartierne bag folkeskoleloven ville med den udelte undervisning?

Der er andre forstyrrende elementer i folkeskolen. Det forhold, at der med den nye skolelov også er kommet utallige ikke-undervisningsrelevante aktiviteter ind i skolen, har også betydning for elevernes holdning til skolearbejdet. I flæng kan jeg nævne skolelæge, fluorskylning, diverse sportsstævner, teater, ekskursioner med folkeskole, ungdomsskole osv. Alle disse aktiviteter kan der hver for sig siges noget positivt om, men det er åbenbart, at eleverne ikke samtidig kan undervises, og det går ud over de elementære fag. I praksis betyder det, at en eller flere elever ikke er til undervisning på grund af disse aktiviteter. Mange dygtige og kompetente lærere føler det særdeles utilfredsstillende, fordi deres arbejdsdag nu er fagligt forringet, men mange har resigneret. Lidt firkantet kan det siges, at holdningen hos eleverne går i retning af, at undervisning er noget sekundært, der foregår, hvis der ikke er andet på programmet.

Vi må genskabe respekten for skolens kundskabsmeddelende funktion, bl. a. ved at luge ud i en del af disse aktiviteter, ligesom vi fra konservativ side finder, at karakterer og prøver også er med til at motivere eleverne og bibeholde folkeskolen på et højt fagligt niveau.

Vi ved, at mange af vores elever har problemer med at tilpasse sig samfundet, når de forlader folkeskolen. De har vanskeligt ved at indordne sig under den holdning, man har i samfundet. Bl. a. undlader vi at lære vore elever i folkeskolen ansvar og konsekvens, og det må vi satse mere på. Lad mig nævne to eksempler, hvor jeg synes, at det, vi gør, er for dårligt.

Eleverne kan vælge sig ind på valgfag før sommerferien, men efter sommerferien har de såmænd glemmt, hvilke valgfag de ville have. Måske starter de alligevel på det fag, men hvis de en måned eller halvanden efter finder ud af, at det ikke er særlig spændende, så kan de skifte, og det kan praktiseres flere gange i løbet af året.

Et andet sted, hvor vi savner ansvar og konsekvens, er, når det drejer sig om tilmelding til prøver. Eleverne kan indstille sig til prøver, nogle måneder før disse finder sted, men den dag, der afholdes prøve, kan de faktisk gå op og banke på døren til eksamenslokalet og sige, at det har de alligevel ikke lyst til.

Det er vigtigt, at den danske folkeskole kommer i overensstemmelse med synspunkterne i det øvrige samfund. Det er nok at tage munden for fuld at tale om, at vi i Danmark har en dyb undervisningskrise, men situationen kan meget let udvikle sig i den retning, hvis man blot lader stå til. Der må i højere grad skabes overensstemmelse imellem, hvad folkettinget gør, og hvad befolkningen ønsker med hensyn til folkeskolen.

Poulsgaard (FP):

Vi kunne komme i den situation, sagde undervisningsministeren, at vi kunne få en frustreret skole. Ja, gid det var så vel, for vi har jo en frustreret skole. Se dog på dagsordenen her i dag! Hvad står der på dagsordenen her i dag: 3 skolelovsforslag efter denne debat om disciplin og arbejdsklima i folkeskolen. Så er det jo lidt fantastisk at høre den socialdemokratiske ordfører, hr. J. K. Hansen, stå heroppe og sige: ja men der må dog være grænser for, hvad folketingets talerstol kan bruges til, det må der søreme være grænser for. Altså, vi ved jo godt, at der skal indoktrineres i sådanne debatter, og nu kan vi også se, at SID siger til Politiken i går, at nu skal der i hvert fald være stop for en borgerlig indoktrinering i folkeskolen. Nu vil hr. J. K. Hansen også til at stoppe debatten i folkettinget, vi får ikke lov til at sige noget. Ja men det er da muligt, at det, hr. Halvgaard siger, ikke passer i hr. J. K. Hansens hartkorn, det er da højst sandsynligt, at det ikke gør det. Men jeg er lige så sikker på, at det passer i en stor, stor del af den danske befolknings – de, der har skolesøgende børn

[Poulsgaard]

– hartkorn, og jeg tror endda, det passer i mange socialdemokratiske vælgeres hartkorn.

Så siger hr. J. K. Hansen, at vi har et godt land og alt det dér, og at vi skal føre ikke løs snak, men ærlig tale. Ja men hu-ha, havde jeg nær sagt, det kan vi da godt blive enige om. Men hvem er det, der har ført løs snak og ikke ført ærlig tale? Er det fremskridtspartiets medlemmer? Nej, det er hr. J. K. Hansens parti, der for tit har stået på folketingets talerstol og vidt og bredt har udbredt sig om lyksaligheder. Og hvad er det blevet til? Den rene elendighed. Men lad os få noget ærlig snak her fra folketingets talerstol, det ville da være et fremskridt.

Det er jo rystende, at vi skal have disse problemer i skolen, og at vi i det hele taget skal have sådanne debatter som denne her i dag. Forældrene ønsker ikke de debatter, lærerne ønsker ikke de debatter, og eleverne ønsker dem heller ikke. Men vi er kommet derhen, fordi der er nogle magtfulde psykologer – psykopater, som jeg plejer at sige, og det gentager jeg altså her – som vil en helt, helt anden samfundsform, som har fundet ud af, at skolen er indfaldsvinklen. Og man må da sige, at disse mennesker, der vil en helt, helt anden samfundsform, der vil bruge skolen til noget helt andet, end befolkningen vil, har fået rigt held med sig. Man er lige ved at kunne sige til dem: til lykke med sagen!

Jeg havde her for nylig et spørgsmål til undervisningsministeren. Arbejdsdirektør Kaj Westergaard har jo udtalt til Danmarks Amsrådsforenings medlemsblad, at de unge, der forlader skolen, vender erhvervslivet ryggen, de vil have meningsfyldt arbejde, de vil have arbejde med mennesker, de vil da ikke ud og have beskidte negle i industrien. Man er ved at få formet en ny tids mennesker. Der er jo folk, der siger: ja men er børnene nu også forældrenes? Der er folk, der sætter et stort spørgsmålstejn ved, om børnene nu er forældrenes. Og disse mennesker har altså forstået at bemægtige sig undervisningsministeriet, ser det ud til, og en stor del af socialdemokratiet. Det, som hr. J. K. Hansen sagde her, nægter jeg at tro på, nemlig at det skulle være socialdemokratisk skolepolitik.

Men hvad er det, vi skal? Vi skal have genskabt disciplinen i folkeskolen, og vi skal have genskabt arbejdsglæden. Man kan jo holde mange smukke taler, som venstres ordfører her gjorde, men der var intet konkret i

det. Så var der da en lille smule mere kød på det, de konservatives ordfører kom ind på.

Vi kunne måske godt begynde allerede i børnehaveklassen. Jeg har selv en dreng, der går i børnehaveklasse, det skal jeg da gerne vedgå. Men hvad er det for noget forfærdeligt ævl med de børnehaveklasser? Det er jo egentlig fantastisk, så dumme vi har været før i tiden. Tænk bare for nogle få år siden; da anede vi ikke, at der var noget, der hed børnehaveklasser, og vi vidste da ikke, at vi fik et kulturchok, når vi mødte skolen, uden at vi blev indsluset gennem børnehaveskolen. Nu er vi jo blevet så kloge, at vi ved, at det var fuldstændig tåbeligt, at der ikke var børnehaveklasser til alle os. Vi fik jo et kulturchok.

Men så skulle vi have disse børnehaveklasser, hvor man skulle til at indsluse børnene i skolen. Og hvad sker der med sådan en dreng eller pige på en 5-6 år, der møder i børnehaveklassen? Ja, hvad forventer vedkommende barn? Ja, det forventer da nogle opgaver. Det har hørt hjemmefra, at der er noget, der hedder bogstaver, tal og sådan noget, og det vil gerne til at lære lidt, men nej, det må det ikke. Det må ikke lære at skrive, det må ikke lære at regne. Det må ingen verdens ting. Det må lege med nogle Legoklodser – de er måske giftige, så det ikke må lege med dem, og hvad ved jeg.

Og hvad sker der så? De møder tillidsfulde, parat til at tage fat, men de får at vide, at de ikke må tage fat. Allerede dér er det jo galt. Allerede det første år har man bibragt dem den indstilling: nå ja, skolen, det er da bare dér, vi render rundt og leger. Dér gør vi, ligesom det passer os. Sådan er det både med 1., 2. og 3. klasse, hvor de kommer. Derfor er der måske ikke noget at sige til, at de siger: kunne vi lege i børnehaveklassen, så kan vi også lege i de andre klasser. Det er da ganske naturligt, set fra børnenes synspunkt.

Jeg tror, vi godt kunne tåle det kulturchok, det var, at vi begyndte direkte i skolen et år før, og så sparer vi et år i den dyreste ende. Det er jo dér, de er skoletrætte, det er jo dér, de laver hærværk og vold. Og så tænk på alle de arbejdstimer, der går til spilde!

Folketinget har lange ferier, og skolelærere har de næstlængste ferier. Jeg har en datter, der går på gymnasium. Det er jo ved at blive sænket ned på folkeskolens niveau. Hun får

[Poulsgaard]

masser at vide om græske guder og deres kærlighedsforhold og den slags ting, men hvem pokker hun kan sælge det til, ved jeg ikke rigtig. Dér sidder sådan nogle unge mennesker, hendes kammerater, den 4. eller 5. januar og spiller kort kl. 3 om eftermiddagen. Ja, det er da dejligt, at vi er så velhavende et land, at vi har råd til, at den danske ungdom sidder på en ganske almindelig arbejdsdag og spiller kort. Men tænk på de arbejdstimer, der går til spil, og tænk på det, der kunne være produceret i stedet for. Men sådan er der jo så meget.

Og så forældrene, for det er jo forældrene, der er skyld i al landets ulykke. Det er jo disse forældre, der overhovedet ikke kan opdrage deres børn. Jeg vil da meget gerne medgive, at forældrene også har et stort ansvar for, at vi har denne disciplinkrise i folkeskolen. Det er da forkert at frikende forældrene. Jeg kan godt forstå de forældre, der har 2-3 børn eller 4, eller hvor mange de har, der bliver kaldt til det ene skolemøde efter det andet, så er der det problem, så skal man diskutere ditten, og så skal man diskutere datten, noget bagatelagtigt. Der er en lille gruppe venstreorienterede med fodformede sko og rigtig hårlængde og skægpragt, og hvad de nu ellers har, der har forberedt sig i god tid, de ved det hele, de kan hele lektien. De andre, der måske har en lille virksomhed eller står og knokler med noget samfundsnyttigt arbejde, er måske ikke så velformulerede eller så velforberedte, de bliver altså simpelt hen kulet ned af disse folk med de rigtige meninger, der kan trykke på de rigtige knapper. Der er ingenting at sige til, at forældrene efterhånden kører træet, når de sunde argumenter, de kommer med, den ene gang efter den anden bliver kulet ned af dem, der siger: vi alene vide. Den mentalitet breder sig jo ud over det ganske land.

Men selvfølgelig fritager det ikke forældrene for ansvaret for at følge med i, hvad der foregår i skolen. Man kunne ønske, at der var flere forældre, der virkelig ville bruge den tid og virkelig turde tale disse profeter midt imod, for så ville vi nemlig få en skole, der ville være i overensstemmelse med befolkningens ønsker. Det er jo fuldstændig rigtigt, som den konservative ordfører her var inde på, at efterhånden sker der en hel masse på skolen, men det dér med at lære,

det er snart det, der sker mindst af; man har elevdemokrati, og hvad pokker man har.

Man skal til at give eleverne noget ansvar. De skal til at erstatte det, de ødelægger i skolerne. Og jeg kan ikke se det mindste forkert i, at eleverne, i hvert fald fra 12-13 års alderen, skal vi sige 6-7. klasse, simpelt hen rydder op i skolen og gør skolen ren. De ville holde lidt selvjustits indbyrdes, når de vidste, at det var kammeraterne, der skulle holde det. Man skulle måske prøve at komme tilbage til, som det var før i tiden, hvor man ikke flyttede rundt hele tiden med én eneste vandrings rundt i skolen, men hvor en klasse virkelig havde et klasseværelse, som den synes var dens eget klasseværelse, hvor den så virkelig kunne holde orden, så ville den også føle et større ansvar.

Så er der dette med disciplinær afstraffelse. Det er blevet sagt, at vi vil genindføre spanskkrøret, og jeg ved ikke, hvad der er blevet sagt. Ja, men har vi taget skade deraf, vi, der sidder herinde, der fik et rap af et spanskkrør? Jeg fik en på siden af hovedet hver eneste dag, da jeg gik i skole. Jeg fortjente nok også hver en lussing, jeg fik, det vil jeg da gerne medgive. Men hvad er samfundskonsekvenserne af enten at have en lærerstab, der bliver frustreret, der får nerver af det, eller at en sådan knægt eller tøs fik én på torsken, når han eller hun har været uartig? Ja men er der så meget at sige til det? Nej, uha-uha-uha. Vi ser jo, at politibetjente mister stilling og hus og hjem, hvis de stikker sådan én en på torsken.

Skulle vi ikke prøve at erkende, at det gik ikke med alle de teorier og luftkasteller, og hvad man nu ellers har bygget op omkring skolen? Det blev jo ikke de søde og rare, de venlige og harmoniske børn, vi fik ud af den frihed. Man skal da ikke være for stor til at indrømme sine fejl, og, som hr. Halvgaard ganske rigtig sagde, overlad det til skolekommissionen, hvilket disciplinært afstraffelsesmiddel den ønsker at bruge. De røde marxister i København, der ønsker, at det skal være så frit, skulle lige tage en tur til Moskva eller et lignende sted, så skulle de se ordensregler for skoler.

Det er jo det, der er det ulykkelige ved det. Det er ulykkeligt, hvis vi andre i misforstået frisind og demokrati og alt det pladder siger: ja men uha, det er da så synd for lille Peter eller Lise, eller hvad de nu hedder.

[Poulsgaard]

Men giver vi dem med de rigtige meninger lov til at køre skolen, så får vi jo disse systemer, der er i Sovjetunionen og andre steder, med kæft, trit og retning. Derfor kan man ikke appellere nok til – jeg appellerer ikke til hr. J. K. Hansen, for det tror jeg er spild af tid og kræfter – de fornuftige socialdemokrater: kom da til besindelse, mens tid er, hvis I ønsker, at jeres børn og børnebørn skal opvokse i et frit og godt Danmark!

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Ja, nu hører vi jo, at hr. Poulsgaard daglig har været udsat for spanskrør – så kan vi jo selv vurdere, hvor det fører hen.

Jeg vil gerne tage mit udgangspunkt i samfundet, som vi så mange gange har snakket om er i en krise, og hermed mener jeg ikke udelukkende en økonomisk krise, men en krise, der har ført kulturelle og sociale problemer med sig.

Vi har fortsat en uhørt stor arbejdsløshed, der især rammer de unge og medfører depression over udsigtsløsheden og en kedsomhed over de manglende opgaver. Og det fører så mange steder hen. Bl. a. ser vi, som det før har været nævnt, en hel del hærværk, vi ser chikane af vel især ældre mennesker, og vi ser unge med alkoholproblemer.

Jeg vil gerne pointere, at dette er ikke sagt for at skabe indtryk af, at vore dages ungdom er på vej mod afgrunden, eller for at give indtryk af, at det er et voldsomt og omfangsrigt problem. De fleste unge klarer sig gennem krisen på den ene eller anden måde uden de helt store skrammer.

Men man skal ikke være blind for, at denne krise med de deraf følgende problemer tages med ind i folkeskolen. Der tales meget om disciplinkrise, det har vi allerede gjort, og af mange får lærerne skylden for denne krise. Men vi mener her som i så mange andre sammenhænge, at skolen afspejler samfundet. At skolen så naturligvis har nogle muligheder for at påvirke sin egen dagligdag, er helt naturligt.

Men desværre er skolen nok indrettet sådan, at den i stedet for at mindske problemerne i højere grad gør det vanskeligt for en del af børnene at gennemføre en fornuftig skolegang. Vi mener, at en af hovedårsagerne er, at skolen udelukkende tilgodeser de børn, der kan tilpasse sig en meget teoretisk indlæ-

ring, som det foregår på alle klassetrin. Børnene lærer ikke ud fra erfaringer, men kun ud fra bøger, eller eventuelt ud fra, hvad de måtte være i stand til at forestille sig. Vi kender alle de timer, der indledes med: tænk dig nu, hvis det var sådan og sådan, hvad ville du så gøre? Man lærer f. eks. om sund mad, og man lærer om vitaminer og mineraler, men i meget få tilfælde laver man så den sunde mad og spiser den.

Hvis det, børnene oplevede gennem bøgerne, havde en vis relevans i forhold til deres eget liv, så havde en lidt større gruppe måske mulighed for at føle sig bedre tilpas i skolemiljøet. Men især i begynderbøgerne læser man om børn, der bor i en kernefamilie, bor i et parcelhus, i landsbyromantik uden faretruende biler og helt uden problemer i øvrigt. Denne familie består af en far, der går på arbejde, og efter dagens dont kommer han glad hjem og sætter sig med avisen, mens moderen altid er hjemmegående med, hvad deraf følger af pligter som opvask, madlavning og rengøring. Og naturligvis følger børnene i bøgerne helt forældrenes roller. Pigen hjælper moderen i køkkenet, mens drengen har en legetøjsbil, der er en miniatureudgave af faderens, for det er nemlig altid faderen, der har bil i de bøger.

Det er klart, at en del af de børn, der kommer i skole, på forhånd er hjælpeløse i denne verden af forloren teori. Dette forstærkes gennem årene, hvor det teoretiske ikke får en mindre andel, men hvor det tværtimod bliver en forudsætning for den øvrige undervisning. Her tænker jeg på, at et fag som orientering kommer ind i 3. klasse, at engelsk kommer ind i 5. klasse, og at der kommer en række andre fag, der forudsætter en læsefærdighed ofte på et ret højt niveau. Det glæder os derfor, at SiD har taget problemet med skolebøgerne op og har lavet undersøgelser, der påviser, at f. eks. børnenes historiebøger ikke interesserer sig for arbejderklassen og dens plads i historien.

De børn, der på forhånd er tabt i systemet, og de, der kommer til de følgende år, har naturligvis en ulidelig tid i skolen. Altid er det dem, der klarer sig dårligst, altid er det dem, der får nederlagene, for de områder, de måske havde en mulighed for at klare og klare godt, findes ikke i skolen, eller også regnes de ikke for noget, de opfattes som pauser eller som pusterum, inden man igen

[Marianne Bentsen-Pedersen]

skal i gang med det vigtige arbejde. Er der så noget at sige til, at disse tabere i den teoretiske skole bliver nedtrykte, at de bliver tvære, og at de bliver aggressive?

Man kunne selvfølgelig spørge, hvorfor lærerne ikke i højere grad bygger deres undervisning op på praktiske erfaringer. Det hænger sammen med mange ting. En af dem er traditionen. Man er vant til at arbejde på den måde. Man har lært på seminariet, hvordan man laver teoretisk indlæring, og i mange tilfælde arbejder kollegerne også på denne teoretiske facon. Det giver naturligvis en lærer en meget stor tryghed og en stor praktisk lettelse at arbejde efter de samme normer som de andre lærere.

Men en anden og måske vigtigere grund er timeopsplitningen. Hvad kan man nå at opleve på 45 minutter, hvilke erfaringer kan man gøre, hvor kan man nå hen og se på tingene i den virkelige verden i dette korte tidsrum? Dertil kommer fagopsplitningen. Skoleverdenen er opsplittet i dansk, regning, matematik, geografi, engelsk osv., men kommer man uden for skolebygningen, møder man en verden, der er sammensat af disse elementer, og det er en meget vanskelig opgave for børn at splitte denne verden op i fagområder.

Et meget almindeligt svar på det spørgsmål, man kunne stille, når børnene kommer hjem, nemlig hvad de har lavet i skolen i dag, er: vi har leget tagfat eller nogle andre ting, der drejer sig om frikvarter, for det er ofte i frikvartererne, børnene har deres oplevelser, på trods af at det for visse børn er en prøvelse at komme igennem de ti minutter.

Som sagt tiltager problemerne op gennem skoleforløbet, og helt galt går det i overbygningen. Vi har ganske vist fået afskaffet real-skolen, men det betyder ikke, at man derved er ude over problemerne med en sorterings-skole. Vi har stadig væk niveaudeling, vi har stadig væk karakterer, og vi har stadig væk sårene fra de yngste klasser, der aldrig når at blive lægt.

Vedrørende niveaudelingen skal jeg ikke undlade at gøre opmærksom på, at man ude på skolerne mange steder finder det urimeligt med denne opsplitning af eleverne, fordi man dér ser, at de børn, man har kendt gennem mange år, og som nu kommer på grundkursus, kommer i en situation, hvor de får bekræftet deres nederlag, hvor de oplever, at

det ikke er vigtigt at modtage undervisning, fordi de på forhånd er sorteret fra. Dette har gjort, at mange skoler i dag arbejder på dispensation også efter 7. klasse og underviser eleverne samlet, og denne tendens er i stadig udvikling.

Hertil kommer den almindelige konkurrencementaltitet, som skolen overtager fra samfundet udenfor, og sidst, men ikke mindst, de helt umulige pensakrav, som fører videre til eksamen. Eksamen bør af flere grunde afskaffes. Dels er den unødvendig, da folkeskolen ikke i sig selv er kompetencegivende, dels binder den undervisningen på en meget uheldig måde, fordi de fleste lærere efterhånden kender de opgaver, der bliver stillet, og derfor i deres daglige undervisning underviser ud fra, hvad de ved at eleverne bliver stillet over for til eksamen.

Men det værste ved eksamen er måske, at den berøver skolen en masse tid, som kunne bruges til mere fornuftig undervisning, og dermed sænker man det faglige niveau. De fleste skoler begynder dette opbrud i maj måned, lærerne kan ikke undervise, fordi de har klasser oppe til eksamen, og andre lærere er borte som censorer på andre skoler. Det betyder selvfølgelig, at ikke bare de elever, der direkte er berørt af eksamen, mister undervisning, men også at mange andre klasser må undvære undervisning eller få undervisning af lærere, der kommer i en enkelt time, og det kan selvfølgelig ikke blive særlig kvalificeret.

Dette har bevirket, at mange skoler har henvendt sig til os, og i visse tilfælde et helt amts skolevæsen, fordi de ønsker at være fri for dette tidsspilde og i stedet bruge tiden på kvalificeret undervisning. Jeg vil derfor spørge ministeren, om hun agter at tage dette problem op med henblik på at få fjernet eksamen efter 9. klasse.

Børnene oplever i høj grad, at de lærer noget, der for dem er uvæsentligt, mens det, der beskæftiger deres hoveder, overhovedet ikke har plads i skolen, og i mange tilfælde synes jeg, de har ret. Hvornår har de ærede medlemmer af folketinget sidst beregnet arealet af en cirkel, og hvornår har de sidst løst en ligning? Man kunne også spørge: hvornår har de sidst rodet, måske uden særlig godt resultat, med knallerten, undskyld bilen, eller hvornår har de haft problemer med at omgås andre mennesker, måske inden for den nær-

[Marianne Bentsen-Pedersen]

meste familie? Disse meget elementære problemer kommer ikke skolen ved, og det er nærmest pinligt, hvis man tager dem op.

Men hvad kan vi så gøre for at hjælpe de børn, der er i skolesystemet, og dem, der i mange år endnu skal denne vej? Penge er her som i så mange andre tilfælde en meget vigtig ting. Jeg kan gøre opmærksom på, at jeg i dette skoleår har startet en første klasse, som jeg har haft i faget dansk. Jeg har haft mulighed for at trække på en fælles konto til blyanter, farver og sakse og den slags, men derudover har jeg til rene danskmaterialer rådet over et beløb på 650 kr., som jeg skulle undervise i dansk for i et år. Man vil kunne forstå, at det er meget vanskeligt inden for disse rammer at købe materialer, der kan udvide elevernes praktiske erfaringsverden. Desuden er beløbene, der er afsat til ekskursioner, meget små, så det er umuligt at komme ud af huset undtagen ved meget særlige lejligheder.

Men pengene er selvfølgelig ikke det eneste problem. Som jeg før har nævnt, må vi af med time- og fagopsplitningen, vi må af med niveaudelingen, karaktererne og eksamen. Men naturligvis vil den umenneskelige konkurrencementalitet i samfundet stadig smitte af på skolen, indtil vi om mange år får gjort op med den også uden for.

Jeg synes, der er set mange gode eksempler på undervisning, der går i den rigtige retning. Dette sker især inden for begynderundervisningen og indskoling. Her har man nogle steder ladet et team af lærere gå sammen om at undervise en gruppe børn ud fra en helhed i stedet for i hver sit fag. Dette kræver naturligvis meget samarbejde lærerne imellem, og så er vi tilbage ved økonomien.

Skal vi have en skole, hvor der er mulighed for alle børn, en skole med trivsel for såvel børn som lærere, så må vi ændre holdning til skolen. Vi må turde forsøge at gå nye veje. I dag er det hårdt for mange elever og for mange lærere, og vi ser en større del af lærerne forsvinde til andre fag eller forsvinde, fordi de går ned i det hårde samfund, en skole kan være.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg hæftede mig ved, at ministeren besvarede fremskridtspartiets forespørgsel med at sige, at der findes ingen mirakler, når det

gælder om at formulere disciplinkrav og krav til arbejdsmiljøet, arbejdsklimaet. Jeg er enig med ministeren. At udvikle en fornuftig disciplin og en nødvendig disciplin og at udvikle et godt arbejdsklima er en stadig proces, sagde ministeren. Det stiller krav til lærerne, og det stiller krav til eleverne, og det stiller også krav til hjemmene. Jeg er enig.

Jeg er overbevist om, at det ikke er muligt at fastsætte særlige regler, som skulle kunne afhjælpe de problemer, som fremskridtspartiet har fremført her i dag. Gør vi det, så tror jeg, at vi er på vej til at nærme os den totalitære skole, og så er det vist rigtigt, at så ligger spanskroret på hylden og venter.

Jeg synes, at ministeren med udmærket udgangspunkt i Kragh-Müllers overvejelser omkring rationel og irrationel autoritet fik sat tingene ganske godt på plads. Jeg deler altså ministerens opfattelse.

Jeg tror også, det er rigtigt, at det, der er vores opgave, og det, vi måske nok et stykke ad vejen kan bidrage med her fra folketingset, er at give eleverne de nødvendige udfordringer, ikke ved at udstede påbud, men ved at give dem nogle udfordringer.

Nu er der citeret meget i dag. Jeg har tidligere citeret fra Mose Jørgensens bog »Kunsten at overleve med en teenager i huset«, det gjorde jeg sidst her fra tingets talerstol i 1972, da vi startede debatten om folkeskole-reformen, som jo blev vedtaget i 1975. Mose Jørgensen siger blandt meget fornuftigt følgende på side 34:

»De unge, der aldrig møder udfordringerne, før det er for sent, får en tendens til at flygte fra opgaver og pligter ind i passivitet, eller de flygter nervøst fra den ene opgave til den næste, så snart udfordringen kommer. De bliver rastløse og ofte aggressive over for de krav, der stilles. De tror, at arbejdet og at arbejde er et onde, og ved ikke, at velvære er afhængigt af slid. De tror, at disciplin er nedværdigelse, fordi de aldrig har oplevet, at skabende virksomhed af enhver art kræver disciplin. De tror, at respekt er frygt, fordi de aldrig lærte at forstå, at det at respektere også kan være at elske. De unge, som aldrig fik lov at møde udfordringer og krav, har det fælles med dem, der blot kender frygt og tvang, at de ikke kan klare frihed.«

Jeg synes, at det var ganske gode ord af Mose Jørgensen også ved denne lejlighed, og derfor tillod jeg mig at citere dem.

[Ole Vig Jensen]

Jeg vil til gengæld sige, at man ikke skal afvise, at der er problemer i folkeskolen i dag. Men jeg tror, at mange af problemerne, som det også er sagt af enkelte andre ordførere, afspejler en række af de problemer, vi også har i det samfund, der omgiver skolen og omgiver vores børn. Vi ved, at de vilkår, som mange børn har at leve under i dag, og også de vilkår, som mange forældre har for at støtte og hjælpe og opdrage deres børn, ofte er vanskelige. Der er vel hos nogle en tendens til at sige, at når man ikke selv kan klare vanskelighederne hjemme, så skal skolen, og når skolen ikke klarer vanskelighederne, så er det en dårlig skole, og så kritiserer man skolen.

Derfor er jeg enig med dem, der har sagt, at et stadig mere udbygget samarbejde imellem hjem og skole er et overordentlig vigtigt led i moderne pædagogik. Jeg tror, det er vores opgave at give de bedst mulige betingelser for, at et sådant samarbejde, et samvirke mellem hjem og skole, kan udvikle sig. Jeg tror, vi har forpligtelser: jeg behøver blot at nævne et par emner som 11 timers reglen og lærernes tjenestetidsomlægning. Det er forhold, som vi har indflydelse på og ansvar for, og som ikke undgår at spille ind på de daglige arbejdsforhold og dermed på klimaet i skolen.

Jeg vil også godt sige – og det skal så være at tage lidt hul på den debat, vi måske skal have senere – at jeg tror, at med hensyn til en række af de problemer, som nu eksisterer i skolen, og som vi skal erkende har meget lidt at gøre med den folkeskolelov, som vi arbejder efter i dag – der er behov for justeringer, men der er ikke i øjeblikket behov for større og afgørende ændringer – er der behov for, at rammerne inden for den gældende lovgivning fyldes bedre ud, og at vi forsøger at leve op til de intentioner, som var indeholdt i den beslutning, som i hvert fald folligspartierne stod bagved ved gennemførelsen af denne lovgivning. Her tænker jeg naturligvis ikke mindst på den gruppe elever, som er mindre bogligt interesserede, men ofte udpræget praktisk begavede og praktisk interesserede.

Sandheden er jo, at trods alle bestræbelser er det ikke lykkedes os at indrette skolen, så den reelt er et tilbud til alle børn og imødekommer dem på deres niveau og med de evner og anlæg, som den enkelte, barn eller

ung, har. Her ligger der en vældig opgave. Jeg har sagt det før her fra talerstolen og mener, det er nødvendigt stadig at præcisere det.

Jeg kan allerede nu sige, at vi fra det radikale venstres side vil anmode undervisningsministeren om at sammenkalde skoleforligspartierne og gerne andre, som vil medvirke til en drøftelse af, hvordan vi netop kan fremme og styrke det praktiske indhold, det praktiske indslag under den nuværende lovgivning. Jeg er klar over, at det indeholder en række vanskeligheder. For det første er det vanskeligt at formulere sig, det medgiver jeg på forhånd. Det er for det andet vanskeligt for folkettingen umiddelbart at gribe ind og lægge en retningslinie, fordi folkeskolen jo i væsentlig grad i dag er kommunernes ansvarsområde. Vi har lagt rammerne, men kommunerne skal fylde dem ud, og vi ved, at kommunerne har vanskeligt ved at skaffe de nødvendige ressourcer, og det er jo ofte ressourcer, der er tale om, når det gælder om at føre disse tanker ud i livet, som skulle kunne hjælpe denne gruppe af elever.

Men jeg tror, det er vigtigt, at vi slår fast, at der altså også er andre måder at lære på end gennem den udpræget teoretiske indlæring. Der er mange, der har behov for at beskæftige sig med tingene og derigennem lære.

Vi har fra radikal side tidligere sagt og gør det gerne igen, at vi tror, tiden er inde til, at folkeskolen indretter værkstedsskoler og måske også produktionsskoler. De forsøg, der i hvert fald har været gjort enkelte steder, og vel ikke mindst inden for nogle af de frie skoler, har vist, at der her findes muligheder, som kan tilgodese behov hos en lang række af de elever, der her tænkes på. Det er væsentligt at slå fast, tror jeg også, at hvis vi udvider mulighederne på dette område, så skal det ikke blot være et tilbud specielt til denne gruppe elever, det skal være et tilbud til alle folkeskolens elever, men naturligvis primært til dem, der har de praktiske interesser.

Jeg tror også, det er nødvendigt, hvis vi skal skabe bedre arbejdsvilkår, bedre klima i folkeskolen, at vi lemper nogle af de bestemmelser, vi har i dag i folkeskolelovgivningen. Jeg mener, at der må gives øgede dispensationsmuligheder for forsøg og eksperimenter. Vi ved, at der er forsøg i gang, ledet af folkeskolens forsøgsråd. Det er en nyttig ting. Jeg

[Ole Vig Jensen]

understreger, at det meget ofte netop er ønskeligt og nødvendigt at have et sådant organ til at lede, koordinere og samle trådene, bearbejde materialet. Jeg tror, vi skal være mere åbne, end vi er i dag, over for at give de enkelte kommuner og de enkelte skoler mulighed for at gøre forsøg og eksperimenter, navnlig – det understreger jeg gerne – i forhold til de opgaver, jeg har nævnt her, omkring skolens praktiske indhold, det praktiske indslag i det daglige skolebillede.

Det vil også være rigtigt, det skal gøres meget kort her, at nævne, at det prøvesystem, vi arbejder under, er med til at skabe komplikationer i skolens hverdag, i skolens måde at fungere på. Men det skal jeg vende tilbage til, fordi det jo har speciel relation til den debat, vi skal have senere, om de fremsatte lovforslag.

Ser man på de ydre forhold, så ser man, at de også har betydning i forhold til dette at være med til at løse folkeskolens opgave bedst muligt. Jeg har allerede nævnt den mulighed, der ligger, for en omlægning af lærernes arbejdstid, tjenestetid. Det er vist rigtigt at slå fast, at vi ingenlunde vil kunne imødekomme alle de ønsker og behov, som lærerne måtte have, sådan er formentlig den økonomiske situation, men det kan ikke afvises, at der er behov for at være imødekommende over for lærerne. Jeg mener, at vi da må prioritere visse funktioner højt, og vil i den forbindelse lægge vægt på, at klasselærerfunktionen styrkes det sted, hvor vi kan sige, at det er det samlende led i arbejdet mellem eleverne og de øvrige lærere og mellem elever, lærere og hjemmene. Jeg tror, vi med fordel kan styrke den side af skolens dagligdag.

Jeg tror også, det er vigtigt at fastholde muligheden for, at der er alternative undervisningstilbud, først og fremmest gennem de tilbud, der gives af de frie skoler, ungdoms- og efterskolerne. Jeg skal ikke i dag yderligere beklage, at vi i en periode har forringet støtten til de elever, der søger de pågældende skoler, for vi har jo taget et skridt nu her for nylig, som peger den rigtige vej, men jeg understreger, at jeg tror, det er meget væsentligt, at vi fortsat sikrer, at det frie skolevalg er en mulighed for eleverne i de ældste klasser. Vi har set, og vi ved det, at der foregår mange udmærkede ting i de frie skoler, som måske netop kan tilgodese en række af de elever, som trives dårligt i folkeskolen. Det

kan være mere eller mindre velbegrundet, men dårligt trives de, og de er med til at belastte arbejdsklimaet, de giver anledning til disciplinkrise, er i hvert fald med til at skabe debatten omkring disciplinkrisen. Derfor tror jeg, at det tilbud, som vi har i de frie skoler, skal vi værne meget om.

Jeg tror også, det er nødvendigt at sige, at vi må kigge nærmere på læreruddannelsen, ikke lige her og nu, men jeg tror selv, der er behov for en revision af læreruddannelsen. Jeg er ikke sikker på, at den i dag er tilstrækkelig relevant og tidssvarende i forhold til de opgaver, som nu er blevet folkeskolens igennem de senere år.

Jeg er heller ikke overbevist om, at den sammensætning af lærerkorpset, som vi kender i dag på vore seminarier, er den rigtige set i forhold til de krav, vi gerne vil stille til folkeskolens lærere. De arbejdsformer, der er, skal vi nok blande os meget lidt i, men alligevel synes jeg, at f. eks. de fremmødeformer, som findes på seminarierne i dag, ikke i alle henseender er ønskelige og tilfredsstillende. Jeg taler ikke her for, at vi skal genindføre den gamle form, som jeg selv har levet med, med kryds for hver time, det var umenneskeligt, men jeg tror, at de oplevelser, der ligger i, at man også som studerende på ét seminarium skal arbejde i et fællesskab og kende noget til de krav, der stilles i en klasse, har betydning, når den studerende senere skal ud og virke som lærer i folkeskolen.

Det ville være rigtigt at sige noget mere om særforborgens udlægning, som uden tvivl også vil spille en rolle i forhold til den debat, vi har her, men det bliver der ikke tid til nu. Det vil jeg vende tilbage til senere.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg vil gerne som vist den første ordfører takke forespørgeren for denne lejlighed til endnu en gang at diskutere folkeskolen. Det er ikke sikkert, at vi er enige om mål eller midler, men under alle omstændigheder synes jeg, at det er mere end rimeligt, at vi i hvert fald én gang om året får lejlighed til at tage denne all round debat.

Jeg synes også, at forespørgerens baggrund er rimelig. De problemer, man rejser omkring arbejdsklima og disciplin, hvad man så vælger at kalde det, er noget, der ikke alene kommer frem i pressen, men jeg tror, vi alle

[Mimi Jakobsen]

møder det rundt omkring hos forældre, hos lærere og hos elever, som vi støder på i forskellige sammenhænge eller ved deciderede skolemøder.

Jeg kan fuldt ud bekræfte den opfattelse, at det ikke alene er fagenes indhold – dér kan jeg måske sige: desværre – der interesserer forældrene. Det er i allerhøjeste grad spørgsmålet om, hvorfor det foregår på den måde, som det foregår, og hvilke forventninger de har til skolen. Hvorfor lever skolen ikke op til disse forventninger? Det er noget af det, der beskæftiger forældrene i stigende grad, og det er noget, der beskæftiger lærerne. Det er ikke alene en gruppe ældre lærere, der i dag har svært ved at tilpasse sig skolen og det liv, som de må leve dér. Det er i allerhøjeste grad en gruppe yngre lærere, som er kommet ud fra seminarierne med nogle høje idealer, med nogle smukke forestillinger om, hvordan de gerne vil gøre det så godt som muligt. De må lide det ene nederlag efter det andet, fordi de simpelt hen må erkende, at de ikke får lejlighed til at præsentere deres stof, til at komme med tilbuddene under rimelige vilkår.

Jeg synes i øjeblikket, at det ser ud, som om skoletrætheden har bredt sig. Den har bredt sig blandt eleverne, den har bredt sig blandt forældrene, og den har bredt sig blandt lærerne. Jeg ved ikke, om den også har bredt sig blandt politikerne, det skal jeg ikke kunne afgøre. I hvert fald synes jeg, at mange giver udtryk for modløshed og for manglende gåpåmod i øjeblikket, og jeg tror ikke alene, at det er et spørgsmål om økonomiske begrænsninger, men naturligvis er det også det.

Jeg er i det hele taget bange for, at folkeskolen går hen og bliver ufolkelig. Jeg synes, at der manglede en reaktion fra ministeren på utallige antydninger af, at forældrene ikke længere kan forstå, hvad der sker. Der er ingen reaktion fra de politikere, der stod bag forliget om dette. Jeg skal bare, som andre har gjort, nævne de Gallupundersøgelser, der var i dagspressen for, er det et år siden. Jeg synes ikke, man har taget disse oplysninger seriøst.

Det, jeg synes er faren for folkeskolen i dag, er, at vi står over for problemer med integration af de allersvageste. Vi står med en, sådan ser det ud, stigende flugt til private skoler. Det, jeg frygter mest af alt for folke-

skolen, er, at den mister sin karakter af det brede tilbud til alle, at den engang bliver opsamlingssted for dem, der ikke har nogen forældre, der er engagerede nok i barnets udvikling til at sende det på en privatskole – og det tror jeg ikke udelukkende har noget med økonomi at gøre – at den bliver et opholdssted for de fysisk eller psykisk svageste, eller for dem, der altså simpelt hen er lige glade. Det må være det værste, der kan ske for folkeskolen, uanset hvor meget vi kan blive enige eller uenige om at kritisere ved den gældende lov. Det må ikke ske, og vi må have højere ambitioner med skolen end bare at lade denne udvikling fortsætte.

Nu er forespørgeren jo inde på to områder, både arbejdsklimaet og disciplinen, og ministeren forventede jo, at alle ville kaste sig over disciplinen. Det agter jeg ikke at gøre. Jeg mener, at arbejdsklimaet er langt mere end bare et spørgsmål om disciplinkrise, selv om jeg er startet med at sige, at jeg mener, at det, der hedder en disciplin- eller holdningskrise, trænger sig mere og mere på. Jeg tror kun arbejdsklimaet kan forbedres ved en meget generel holdningsændring, men det er jo så til gengæld noget af det sværeste at opnå, for det er ikke noget, vi kan lovgive om fra punkt til punkt og sige, at gør vi bare det, så når vi så langt, tager vi denne tak ekstra, så når vi så langt. Det er det ikke.

For det første må det være væsentligt at få eleverne til at forstå, at de på den arbejdsplads, som skolen er, møder og skal møde relevante krav, som er tilpasset på en sådan måde, at eleverne lige nøjagtig kan klare det med den grad af slid eller anstrengelse, der gør, at de føler en tilfredsstillelse ved at have klaret det. For det andet må man igen forsøge at få den følelse frem af, at det, det drejer sig om i skolen, det er at hive noget til sig af viden. Det er at føle, at man er blevet dygtigere, ikke dygtigere end de andre, men dygtigere, end man var dagen før. Vi kommer senere i dag tilbage til CDs bud på nogle af disse problemer. Jeg skal bare her kort nævne vores forslag om at indføre minimumskrav til det faglige indhold i de obligatoriske fag.

Det er desværre nogle synspunkter, der stemmer meget dårligt overens med ministerens, ikke mindst ministerens udtalelser på Danmarks Lærerforenings årsmøde i efteråret, hvor ministeren jo klart nedvurderede

[Mimi Jakobsen]

det, hun kaldte paratviden, og sagde, at det skulle vi væk fra. Skolen skal opdrage eleverne til i lighed med desmerdyret Rikki-tikk-tavi at sige: »Run and find out«. Vi skal altså sætte eleverne i stand til selv at løbe hen og finde ud af det.

Jeg spørger bare: er det ambitionsniveau højt nok? Jeg mener det ikke. Kan vi stadig væk leve på den illusion, at hvis ikke eleverne er motiverede, så lærer de det såmænd nok engang, for det bliver de nok på et tidspunkt? Er det ikke skolens eneste og fornemste opgave at motivere disse elever? Hvem skal ellers gøre det? Og hvem tror man motiverer de svage elever, hvis ikke skolen gør det? Hvem tror man motiverer de elever, hvis forældre ikke interesserer sig så meget for dette? Det er der ingen der gør. Det er derfor, skolens kundskabsformidlende funktion er vigtig, for der er intet alternativ for de svage elever, hvis ikke skolen træder ind og påtager sig det ansvar.

Så er der spørgsmålet om, hvad de skal lære. Det skal vi ikke have en lang diskussion om nu, selv om det måske i virkeligheden er noget af det væsentligste og i øvrigt noget, som folkettinget nødig beskæftiger sig med. Der har været mange diskussioner om, hvad der er relevant. Det hele skal være relevant, og med relevant mener man stort set samfundsrelevant, og det er jo også udmærket. Spørgsmålet er bare, hvad i alverden det så er.

En af de ting, man i hvert fald har fået indpodet dem, er, at de under ingen omstændigheder må tilpasse sig, de må ikke tilpasse sig arbejdslivet, de må ikke tilpasse sig det fæle erhvervsliv, de skal ikke tilpasse sig noget som helst. Gør man eleverne en tjeneste ved det? Nej. Det bliver sværere for dem. Hvorfor tror man at arbejdsgivere vægrer sig ved at tage de unge mennesker, som de sikkert kunne have megen glæde af? Hvorfor tager de de ældre? Ja, det gør de, bl. a. fordi de skal betale det samme for det. Men de gør det også, fordi de står usikre over for den holding, som deres unge medarbejdere møder med. Ja men hvad er det, vi tilbyder de elever? Lokker vi dem ikke ud til en usikker tilværelse i arbejdsløshed eller skiftende projekter, eller hvad ved jeg? Jeg synes, vi gør dem en dårlig tjeneste ved det.

Jeg tror også, vi gør dem en dårlig tjeneste ved at holde fanen så højt, at vi stadig væk

taler om, at det, det drejer sig om, det er de hele mennesker, det er den alsidige udvikling, det er det emotionelle og det sociale. Hvor langt er man egentlig nået med det, siden det blev indført i 1975, gældende fra 1976? Har vi set nogen som helst forbedringer? Jeg synes det ikke. Det tyder ikke på, at børnene er blevet rarere over for hinanden, er blevet bedre væsener, bedre mennesker. Jeg siger ikke, at de er blevet dårligere, men jeg siger, at de har manglet den mur at spille op imod, som de rammer er, som man altid så hånlige omtaler. Faste rammer er nærmest blevet et skældsord, det er noget, man griner ad. Men det er stadig væk den mur, man spiller op imod, hvor man som elev fornemmer, at det ikke er ligegyldigt, hvad man gør, for der er faktisk nogen, der beskæftiger sig med én. Jeg tror, at det værste, eleven kan møde, er ligegyldighed.

Det har man så skiftet ud med nogle kønne ord om medbestemmelse, demokratisering, en demokratisk skole, hvor man, fordi de voksne ikke kunne finde ud af, hvad de ville med skolen, lagde det over til eleverne og sagde: hvad vil I med skolen? Det er jo ansvarsforflygtigelse, at man forlanger af elever fra 8 år, at de skal fortælle, hvad de vil. Det er ansvarsforflygtigelse og en kryben udenom, fordi voksne mennesker ikke kan finde ud af, hvad de vil.

Jeg vil godt lige tage det med specielt skoletrætheden og 10. klasse. Jeg er ganske enig i, at der er behov for en styrkelse af de praktiske islæt, ikke således at de, der er bogligt minded og har lyst til det, skal tvinges til det, men således at der i rigt omfang bliver mulighed for de andre for at beskæftige sig med det, ikke bare på en værkstedsskole – selv om jeg kommer fra en kommune, hvor vi har gode erfaringer med det – men i allerhøjeste grad i selve erhvervslivet, hvor de kommer ud. I klar erkendelse af, at de render alligevel og tjener penge i fritiden, så lad det blive organiseret på en måde, så at de f. eks. har 15 grundfag i skolen om ugen, og resten af tiden er de ude og bestille noget på anden vis i en virksomhed.

Så vil jeg sige en lille smule om arbejdsklimaet for lærerne.

Der er ingen tvivl om, at lærerne har ret i, at de har brug for mere tid. Man kan ikke blive ved med at lægge opgaver over til lærerne, det være sig forskellige socialpædago-

[Mimi Jakobsen]

giske opgaver eller de såkaldt timeløse fag, som jo snart begrænser f. eks. en dansklærers muligheder for overhovedet at komme til at undervise i dansk. Han skal undervise dem i kriminalitet, jeg synes, det er vigtigt. Han skal undervise dem i at undgå spiritus, og det er vigtigt. Der er seksualundervisning, det er vigtigt. Han skal undervise dem i norsk og svensk, det er vigtigt, og færdslslære er også vigtigt. Men man kan ikke blive ved med at øse disse ting over på klasselæreren og dansklæreren, uden at man erkender, at så må de mennesker have mere tid til at udføre deres job, det, de oprindeligt var ansat til. At man så efterhånden har lagt en lang række forældreopgaver over til lærerne, som de også skal klare uden at få kompensation, gør ikke billedet lysere. Hertil kommer selvfølgelig den generelle nedskæring af undervisningstiden, som yderligere forværrer problemerne.

Jeg tror, det ville hjælpe en hel del med mere tid, men jeg tror også, at lærerne har brug for noget andet. Jeg tror, de har brug for nogle klare målsætninger for de enkelte fag. Jeg har indtryk af, at masser af lærere er usikre over for, hvad fagene egentlig indeholder. De får stukket en 14 linjers formålsbeskrivelse ud for et fag, og de kan fylde stort set i den, hvad de vil. Det kræver bare et kolossalt arbejde at fylde den ud. Det mener jeg ikke påhviler den enkelte lærer, selv om ministeren også på Danmarks Lærerforenings årsmøde udtrykte glæde over, at decentraliseringen nu var nået helt ud til den enkelte lærer. Jeg finder ikke, at det er rimeligt, og jeg finder ikke, det er meningen med dette. Det er ikke lærerne, der skal bestemme, hvad der skal undervises i. Lærerne har metodefrihed, men de har ikke pensumfrihed. Jeg mener ikke, at det er i lærernes interesse, og det er der mange lærere der er enige med mig i, det ved jeg.

Jeg tror, at man også kunne opnå en anden ting med den klare faglige målsætning, og det er, at det vil være meget nemmere for lærerne at forklare forældrene, hvad det er, de går og laver. Derved tror jeg at meget af den mistillid, som forældrene nærer, fordi de ikke forstår, hvad der sker, ville være væk, og lærerne kunne også på denne front få noget af den respekt for deres arbejde tilbage, som de i allerhøjeste grad fortjener.

Det typiske ved disciplinkrisen er sådan set, at alle parter lider under den; der er ingen, der har gavn af den. Forældrene lider under, at der ofte er forskellige normer for opførsel i hjemmene og i skolen. Forældrene lider under, at de er blevet påduttet, at man skal overlade dette til fagfolk. Det har de så gjort, og så føler de sig svigtet, når skolen med god ret ikke kan klare de problemer, som forældrene selv burde have klaret. Lærerne føler det tydeligt. Flere lærere siger: hvis vi bare kunne få lov til at undervise, for det er det, vi er uddannet til.

Det er ikke alene disse grupper, de voksne, der lider under det, det kunne måske endda gå, det er i allerhøjeste grad eleverne selv, der har en ligegyldig holdning, fordi andre viser dem ligegyldighed. Det, der er sket, er vel nok, at man har brugt denne gruppe børn som nogle ideologiske isbrydere, de har skullet bane vejen, de har skullet tage øretæverne for den ideologi, som voksne mennesker med deres på det tørre har villet føre igennem.

Så siger man, at det er blevet en frase, at skolen er et spejl af samfundet. Selvfølgelig er det rigtigt. Selvfølgelig er der mange af samfundets problemer, der er flyttet ind i skolen. Der er også mange, der har været ivrige for at få dem flyttet derind. Jeg tror ikke, det gør spor, at skolen stritter imod at være et spejl af samfundet, at skolen bevidst satses på og forsøger at give eleverne noget af den tryghed, de ikke finder uden for skolen. Det gør ikke spor, skolen skal ikke bevidstløst være et spejl af samfundet, men skal forsøge at holde igen på de områder, hvor den finder, at noget værdifuldt er ved at gå fløjt.

Ministeren har valgt at kalde det et spørgsmål om disciplin og at dele det op i rationel autoritet og irrationel autoritet, og det skal jeg da gerne følge ministeren i. Jeg er stadig væk ikke enig i ministerens holdning til det, der hedder udefra kommende krav, som selvfølgelig ikke er velset. Jeg forstår udmærket godt, at det selvfølgelig er nemmere at motivere en elev, der selv føler et umiddelbart behov for at lære en ting. Men når man ved, hvor svært vi andre har ved at se 4 og 5 år frem i tiden, tror man så virkelig, at det er realistisk, at en hvilken som helst elev på et hvilket som helst tidspunkt kan finde et hvilket som helst emne

[Mimi Jakobsen]

meningsfuldt? Selvfølgelig er det ikke det. Det kan være særdeles svært at forklare vedkommende, at det her, kammerat, det skal du lære nu, men du får først brug for det om 5 år. Derfor mener jeg ikke, det er en rimelig diskussion. Lærerstyring er stadig væk nødvendig, ikke mindst fordi en manglende lærerstyring ofte fører til en elevstyring.

Jeg betragter ikke hr. J. K. Hansens bemærkninger om, at utidighed og flabethed og uopmærksomhed skal ordnes af lærere og psykologer, som særlig relevante. Jeg må fastholde elevens krav om stadig væk at kunne være uartige og flabede, uden at de havner hos en psykolog.

Jeg vil gerne slutte af med et ganske kort spørgsmål til ministeren. Jeg overværede for nylig en diskussion mellem den svenske justitsminister, undervisningsminister og socialminister i det svenske fjernsyn, og de var inde på, at nu turde man ikke lade udviklingen løbe længere i Sverige med hensyn til vold og hærværk i skolerne, nu fandt man, at der måtte skrides ind. Jeg vil gerne spørge ministeren til sidst, om ministeren er vidende om, hvilke initiativer man påtænker i den svenske regering, og naturligvis udbede mig eventuelt skriftligt materiale herom.

Steen Folke (VS):

Hr. Poulsgaard gjorde udmærket rede for, at der i virkeligheden ikke er nogen, der ønsker den debat, vi fører her i dag, hverken eleverne, lærerne eller forældrene, sagde hr. Poulsgaard, kun psykologerne, så vidt jeg forstod hr. Poulsgaard. Er det ikke egentlig lidt meget, at fremskridtspartiet rejser en forespørgselsdebat om disciplin i skolen alene for at glæde psykologerne? Jeg er sikker på, at andre partiers politikere sagtens kunne undvære denne debat, som giver et alt for snævert perspektiv på problemerne i folkeskolen.

Der er vel tre holdninger i debatten. Undervisningsministerens, måske lidt skarpt trukket op: loven er god nok, og det går stort set godt nok, det er blot medierne, der beskæftiger sig med det, der går mindre godt, snarere end det, der går godt.

Så er der højrefløjen: det går skidt, der må mere disciplin til, flere prøver, flere sanktioner, lærerne skal være mere autoritære, eleverne skal lære kæft, trit og retning.

Endelig er der venstrefløjen: vi er i for sig enige i, at det går skidt på mange måder, uro i klassen og skoletræthed er symptomer på, at der er noget galt både i skolen og i det omgivende samfund. Men højrefløjens recept vil kun gøre problemerne værre. Hvor højrefløjen vil bekæmpe nogle symptomer med bål og brand, vil venstrefløjen gøre noget ved problemernes årsager. Årsagerne til det, som højrefløjen kalder disciplinkrisen, ligger dels i samfundet, dels i skolens struktur, indhold m. m.

I dagens debat vil jeg stort set holde mig til det, der er galt i skolen, og se bort fra de bagvedliggende samfundsmæssige årsager. Det opregnede vi i 10 punkter i den debat om folkeskolen, som VS tog initiativ til for et par år siden. Jeg vil godt gentage de 10 punkter, de er desværre ikke blevet uaktuelle.

1. Skolens isolation i forhold til det omgivende samfund. Skolen fungerer i høj grad som en ghetto. Besøg i det omgivende samfunds virkelighed indgår kun i yderst begrænset omfang i undervisningen.

2. Undervisningens teoretiske slagside. Det er de boglige, teoretiske fag, der ganske dominerer undervisningen. De få praktiske fag fungerer nærmest som hobbybeskæftigelse, og der er ingen sammenhæng mellem den teoretiske og den praktiske undervisning.

3. Undervisningens opsplittede og usammenhængende karakter. I virkeligheden hænger tingene sammen, men i skolen splittes de op i en endeløs række af usammenhængende fag. Dette forværres af den skemaopdelte hverdag, hvor 45 minutter af et fag afløses af 45 minutter af noget helt andet.

4. Den ensidige borgerlige påvirkning. Tvært imod påstandene om venstreorienteret indoktrinering er realiteten, at børnene i skolen udsættes for en massiv borgerlig påvirkning.

5. Karakter- og eksamensræset. Især i folkeskolens ældste klasser foregår der et ødelæggende karakter- og eksamensræs.

6. Niveaudelingen. Tillige med karakterer og prøver bidrager niveaudelingen i de ældre klasser til at opretholde skolens funktion som sorteringsanstalt. Sorteringen afspejler i høj grad børnenes klassemæssige og sociale udgangspunkt, og den er med til at opretholde klassesamfundet.

7. Tilvalgsordningens elendighed. Også tilvalgsordningen bidrager til den sociale sor-

[Steen Folke]

tering. Efter at timeloftet blev hævet, kan eliten vælge 34 ugentlige timer, medens andre nøjes med de obligatoriske 24 timer.

8. De alt for høje klassekvotienter på op til 28 elever er ødelæggende for undervisningen.

9. Overbelastning af lærerne. Lærernes arbejdsbyrde er alt for stor til, at det er muligt at præstere en forsvarlig, endsige inspirerende undervisning.

10. For ringe elev- og forældreindflydelse. Også efter den nylig vedtagne skolestyrelseslov har elever og forældre alt for lidt indflydelse. Skolenævnenes repræsentative demokrati bliver meget let et skindemokrati. Elevernes reelle indflydelse på skolens hverdag er i virkeligheden utrolig ringe.

Mange andre problemer kunne nævnes, men jeg vil nøjes med de her opregnede.

Den kapitalistiske samfundsudvikling – og på det sidste krisens gennemslag med indkomstpoltik og faldende realløn – tvinger de fleste forældre til fuldtidsjob, f. eks. skifteholdsarbejde eller tempoopskruet akkordarbejde. Især arbejderklassens forældre har dårlige muligheder for at opdrage deres børn og tilbyde dem et dagligt funktionelt samvær på den baggrund. Hjemligt samvær er i al for høj grad begrænset til indkøb og TV. Begge situationer giver nok erfaringer, men ikke mulighed for aktiv udvikling.

Ca. 20 pct. af børnene i en almindelig kommuneskole møder med utilstrækkelige sproglige forudsætninger ved skolens start ifølge amtsskolepsykolog Finn Christensen. Hertil kommer særforsogets udlægning til amterne uden tilstrækkelige ressourcer, og uden at folkeskolens indhold ændres.

Ligeledes kan jeg nævne de stigende problemer omkring integreringen af indvandrerbørn på grund af manglende indvandrerpolitik og manglende ressourcer. Disse forhold medfører naturligvis et dårligt arbejdsklima i folkeskolen.

Det er derfor bydende nødvendigt med en omlægning af arbejdstiden for lærerne, således at de får mere tid til at tage sig af disse socialpædagogiske opgaver. En sådan omlægning af lærernes arbejdstid vil imidlertid ikke kunne løse de grundlæggende problemer i folkeskolen, netop fordi folkeskolen ikke er folkets skole.

VS vil stemme imod den dagsorden, som fremskridtspartiet har foreslået. Det mest in-

teressante ved den er, at fremskridtspartiet med den har leveret endnu et bidrag til den sproglige fornyelse. Hidtil har jeg vidst, at et arbejdsklima kunne være godt eller dårligt; nu forstår jeg, at et arbejdsklima også kan være stramt. Jeg går ud fra, at det, forespørgeren har i tankerne, er et arbejdsklima som det, der findes i militæret. En sådan opstramning af arbejdsklimaet i skolen skal i sandhed nok løse problemerne.

Chr. Christensen (KrF):

I forespørgslens formulering – hvad vil ministeren gøre for at forbedre arbejdsklima og disciplin i folkeskolen – går forespørgeren jo ud fra, at arbejdsklimaet og disciplinen i folkeskolen ikke er tilfredsstillende. Hvis det var det, behøvede man ikke at forbedre det. Men da arbejdsklimaet i skolen i særlig grad er afhængigt af både elever, lærere og myndigheder og disciplinen især af elever, lærere og forældre, siges der med denne forespørgsel ikke blot, at der er noget galt i folkeskolen, men også, at ansvaret herfor og pligten til at rette fejlene ikke blot skal deles mellem elever og lærere, men også med forældre og myndigheder.

Men har forespørgeren ret? Er der noget galt i folkeskolen? Der har været hentydet til opinionsundersøgelser. Der er opinionsundersøgelser af yngre dato, offentliggjort i Berlingske Tidende, som har vist, at 65 pct. af befolkningen mente, at der var for lidt disciplin i skolen. Udtalelser fra forældre i den sidste tid og udtalelser fra lærerside om behovet for to lærere i klassen for at sikre lærerens sikkerhed tyder ikke på, at problemerne er blevet mindre, snarere tværtimod.

Denne negative vurdering forstærkes, når man taler med elever, eller når man hører lærere berette om elevernes stadig friere sprog, udtryksmåde og omgangsform hinanden imellem, men også over for lærerne. Det samme er tilfældet, når man hører, hvilken respekt – eller skal vi sige mangel på respekt – visse elever har for lærerens og deres eget arbejde, eller hvilken betydning disse elever i det hele taget tillægger deres fortsatte skolegang.

Jeg tror, vi må sige, at det værste, vi kan gøre i denne situation, er at skyde problemerne, som åbenbart er der, fra os. Vi skal i denne debat ikke glemme, at der ude over

[Chr. Christensen]

landet i mange klasser og på mange skoler foregår et positivt og et gnidningsløst arbejde. Men det er jo ofte uheldige tilfælde, selv om de kan være få, der kommer til at præge en skole, og derfor skal problemerne klart frem i lyset. Her mener jeg, det er vigtigt at gøre sig klart, at problemerne ikke bare er affødt af forholdene inden for skolens 4 vægge.

Det er med rette sagt – hvad en tidligere ordfører har været inde på – at skolen afspejler det omgivende samfunds levevis, dets bærende ideer og dets foranderlighed. Derfor har man i skolen i dag i virkeligheden et godt billede af den udvikling, der foregår i vort samfund, og en forklaring på den uro, usikkerhed og også foranderlighed, skolen er underkastet i disse år. Er der uro i samfundet, kommer der uro i skolen. Er hjemmet i opløsning, spores det stærkt i skolen. Er der holdningsløshed på vej i hjem og samfund, bliver skolen og børnene let præget af holdningsløshed. Det samme sker, hvis vold, kriminalitet og egoisme præger samfundet. Så begynder vold, kriminalitet og hensynsløshed at præge de mest udsatte elever. Under disse vilkår bliver det svært for skolen at løse sin opgave. Derfor må vor tids skolebillede påkalde sig alvorlig opmærksomhed fra såvel forældre, lærere, skoleledere som politiske myndigheder.

Den udvikling, jeg her har omtalt, er gået hånd i hånd med den frigørelseskampagne, man fra visse kredse, såvel pædagogiske som politiske, har sat ind over for børnene og de unge. De skulle frigøres fra forældrenes og lærernes – og vi kan vel også sige fra Guds autoritet. På den baggrund satte man angreb ind for at nedbryde skolens sunde autoritet med de vanskeligheder til følge, som mange skoler i dag lider under. Som en skoleleder udtrykte det: en stor del af undervisningstiden må anvendes på det at få ro i skolen.

Man glemmer åbenbart helt fra disse kredses side, at et barn har krav på en sund autoritet at holde sig til. Har barnet ikke dette, bliver det let rodløst og dermed lettere aggressivt og svag over for de negative kræfter. Hele denne udvikling sker på et tidspunkt, hvor kravene om kundskaber til vore unge er større end nogen sinde på grund af den stadig stigende konkurrence herhjemme og med vore omgivende landes unge.

Derfor er skolens situation i dag dobbelt svær i forhold til tidligere. Derfor må den have hjælp, også fra de bevilgende og lovgivende myndigheder, også når det gælder lærernes arbejdsvilkår. I denne forbindelse er det helt afgørende, at vi besinder os på, hvad vi vil med vor skole, og på hvilket grundlag den skal hvile, og her må vi have forældrene med. Det må være en målsætning, at undervisningen skal tilrettelægges sammen med dem, der har ansvaret for børnene, nemlig forældrene. Efter min opfattelse er børnene Guds gave til forældrene. De har dermed også fået den opgave at opdrage og undervise dem, præge dem, indtil de bliver gamle nok til selv at tage stilling til tingene. Forældrene har derfor ikke bare ret, men også pligt til selv at bestemme over deres børns opdragelse og undervisning.

Ja men hvad så med skolen? Skolen er forældrenes medhjælper i denne opgave, i opdragelsen og undervisningen. Skolen har derfor sit mandat fra hjemmene. Kun på dette grundlag kan der skabes et bæredygtigt samarbejde mellem hjem og skole – netop det samarbejde, det er så uhyre vigtigt at få etableret netop i denne tid. I dette samarbejde må eleverne selvsagt positivt drages med ind. Det giver dem medansvar og større forståelse hjem, skole og elever imellem.

Skolens opgave må først og fremmest være at give børnene de nødvendige kundskaber, derefter at give dem mulighed for på det kristne kulturgrundlag at udvikle sig til frie, selvstændige og ansvarsbevidste samfundsborgere. Vi må derfor bryde linjen fra U 90, hvor man fjerner det kristne livssyn som værdigrundlag i skolen og erstatter det med et demokratisk grundsyn. Og så må vi under skyldigt hensyn til forældrenes ret til at vælge den skoleform, de ønsker, søge at bevare vor skole som en folkeskole, præget af frihed under ansvar, i erkendelse af, at virkelig frihed kun kan opleves af den, der har mødt frihedens begrænsning.

Lad mig prøve at uddybe denne målsætning lidt. Først med hensyn til kundskabstilægnelsen. En del af de elever, der har haft svært ved at finde en god arbejdsrytme i skolen, har som årsag angivet, at de finder skolegangen nytteløs, dels fordi de nok selv føler, at de gør for lidt ud af den, dels fordi de føler, at der ligesom forlanges for lidt af dem. Der er næppe tvivl om, at skolens stær-

[Chr. Christensen]

ke betoning af at være en tilbudsskole, en skole, der i stor udstrækning ligesom har lagt ansvaret for det at tage imod over til eleverne, har ført til, at nogle svage og psykisk truede elever ikke har kunnet leve op til dette ansvar. Derfor har de lært for lidt, og derfor får de en følelse af, at skolegangen egentlig er tidsspilde. Det kan gøre dem meget usikre, og det kan føre til, at de foretager voldshandlinger.

Skolen skal præges af frihed, men frihed under ansvar – i erkendelse af, at virkelig frihed kun kan opleves af den, der har mødt frihedens begrænsning, sagde jeg før. Det gælder i høj grad også i dette tilfælde. Det er vigtigt for skolen, at man erkender dette. Vi kender måske historien om den lille purk, der stod ved vejen og græd. Da en venlig kone spurgte hvorfor, sagde han: »Jo, min storebror har fået efterårsferie, det har jeg ikke.« Nej, for han gik ikke i skole. Derfor har han ikke mødt denne begrænsning af sin frihed, som broderen havde, og derfor havde han altså heller ikke mulighed for at glæde sig sammen med broderen over denne frihed.

Skolen må stille krav til eleverne, rimelige krav, naturligvis, men vi tjener ikke vore elever ved at skjule for dem, at livet stiller sine krav senere hen. Vi må i skolen lære dem at leve med kravet om en indsats i samlivet sammen med andre. I denne forbindelse må vi i skolen prøve at lære børnene og de unge, at der altid følger en konsekvens af ens handling. Positiv såvel som negativ. Det er her, den berømmelige mur, som fru Mimi Jakobsen nævnte, kommer frem.

Konsekvens er nok også vigtig at lære eleverne i omgangen med kammeraterne, men også i omgangen med det materiale, de kommer i forbindelse med. Ødelæggelse og direkte hærværk koster desværre mange skoler store summer. Det er spørgsmålet, om den unge, kommende samfundsborger kan være tjent med i skolen ikke at lære, at en knust rude koster penge at forny, ligeså et ødelagt skolemøbel, et filmsapparat eller en kammerats cykel. Det er da muligt, vi kan blive nødt til at trække forældrenes medansvar ind her, også økonomisk. Det kunne måske aktivisere forældrene lidt stærkere i dette for mange skoler særdeles alvorlige problem og måske også gøre, at forældrene interesserede sig lidt mere for deres børns adfærd.

Mere konsekvens bør der nok også være ved afholdelse af de statskontrollerede prøver, som fru Karen Højte Jensen lige var inde på. De er jo frivillige, men har man tilmeldt sig til prøve, kan det ikke være fremmede for ansvaret og respekten for skolens arbejde, at skolelederen – som det er sket i al fald i ét tilfælde – måtte ringe rundt eller ligefrem afhente eleverne i taxa, fordi de undlod at møde rettidigt til prøve, for derefter at få at vide, at den agtede man alligevel ikke at gå op til. Jeg tror, disse ting kan være med til at ødelægge forholdene på en skole, og dem må vi få ændret. En sund autoritet at holde sig til har enhver elev som sagt krav på.

En venlig, hjælpende og imødekommende, men fast skole er det, vore børn og vort samfund i dag har brug for og inderst inde vel også ønsker. En sådan skole giver tryghed, og møder børnene dette og samtidig får en undervisning, der giver dem kundskaber og indsigt, vil de føle skolen som et sted, hvor der er godt at være. Så kan de lære noget, og de udisciplinerede tilstande, der desværre findes adskillige steder, vil få mulighed for ganske stille at forsvinde ud af skolen. En sådan skole vil også kunne give lærerne mulighed for en fremtidig meningsfyldt tilværelse.

Skal dette lykkes, må der en holdningsændring til i hjem, skole og samfund. Det er her meget vigtigt, at skolen ikke glemmer, at eleverne har brug for mere end matematiske eller fysiske formler, fremmede sprogs verber eller tekniske færdigheder, hvor vigtige de end er. Det er af afgørende betydning, at børnene også i skolen møder de værdier, der kan gøre livet rigere og værdifuldere at leve. Jeg tænker her på kulturelt betonedede fag som de musiske fag, dansk og kristendomskundskab. Et rigt livsindhold er et godt modstykke til de negative kræfter. Eleverne må i skolen møde vor kulturarv igennem et mere dybtgående kendskab til såvel nyere som ældre dansk og nordisk litteratur og til kristendom.

Vi undgår i denne forbindelse ikke at tage kristendomsundervisningens stilling i folkeskolen op til fornyet overvejelse. På grund af den nugældende fritagelsesbestemmelse sidder man mange steder med et stærkt reduceret elevtal i klassen, når kristendomskundskab står på timeplanen. Årsagen hertil kan

[Chr. Christensen]

være vanskelig at klarlægge, men elevernes holdning til faget, ønsket om en fritime samt pres fra klassens toneangivende elever er sikkert afgørende faktorer. Resultatet bliver, at mange elever ikke møder den kristne kultur, som i mere end tusind år har været samfundets grundpille. Rækkevidden heraf blev klart understreget af konsulent i kristendoms-kundskab ved Århus skolevæsen, hr. Ejvind Nielsen, der til Jyllands-Posten den 25. november 1979 sagde, at det er ganske væsentlige ting, børnene går glip af, når de dropper kristendomsundervisningen. Man kan overhovedet ikke indføre eleverne i nordisk og vesterlandsk kultur uden at komme ind på kristendommen, og uden undervisningen i kristendom med dens svar på mange væsentlige livsspørgsmål kan man i hvert fald ikke tale om den alsidighed, som fremholdes i skolens formålparagraf. Jeg er enig i disse betragtninger. Det var baggrunden for mit spørgsmål til undervisningsministeren desangående før jul. Folketinget undgår ikke en afklaring her.

En menneskelig, en kulturel, en kundskabsmæssig styrkelse af folkeskolen er mit ønske for skolen, og denne styrkelse kan nok bidrage til bedre forståelse for ansvarlighed og disciplin, hvilket igen kan modvirke den foruroligende stigning i tidens voldsmentalitet. Det kristne livssyn, kærlighed og respekt for hjemmet som værdigrundlag og egenskaber som pligtfølelse, ordholdenhed og ansvarsfølelse må være bærende for vor skole, hvis den fortsat skal være et sted, hvor det er godt at være.

Alfred Hansen (DR):

Jeg synes måske ikke, det er det mest heldige emne, fremskridtspartiet har valgt for denne debat, fordi man bl.a. tager to ting frem, som man fastslår som en kendsgerning, nemlig at der er et dårligt arbejdsklima, og at der ingen disciplin er – eller i hvert fald, at hvis den er der, er den meget mangelfuld. Det er indeholdt i formuleringen, når man spørger: »Hvad vil ministeren gøre for at forbedre arbejdsklima og disciplin i folkeskolen?«

Det havde nok været mere interessant og mere relevant, hvis man havde fået mulighed for at drøfte, hvad vi vil med folkeskolen, eller drøfte folkeskolens mange opgaver og

generelle problemer. Debatten har dog vist, at man ikke konsekvent har holdt sig til selve forespørgslens emne, og det skal jeg ikke belage.

Vi må ikke lukke øjnene for skolens reelle problemer. Der er opgaver, der skal løses; de er alsidige, og de er mangeartede. Der er forstyrrelse i den danske folkeskole som følge af, at man har mange sociale opgaver at løse – opgaver, som ikke kendtes på tilsvarende vis for 20-30 år siden. Lærernes arbejdsvilkår og mangelfulde videreuddannelsesmuligheder er også en af årsagerne til, at den måske ikke fungerer så godt, som mange kunne ønske sig. Børnenes baggrund både socialt og økonomisk spiller ind. Børnenes indstilling til folkeskolen, før de kommer der. Der er nok børn, hvis forældre ikke bakker skolen op i arbejdet på den måde, som lærerne måske kunne ønske sig. Det er min opfattelse, at lærerne har langt mere arbejde med at føre samtaler med forældre nu end tidligere og på en langt mere utaknemlig baggrund.

En ting må vi gøre os klart, og det er, at udviklingen går langt, langt hurtigere i folkeskolen, end skrivebordspædagogerne forestiller sig, og end de har mulighed for at følge med i. Jeg synes nok, hr. J. K. Hansen lever i en romantiseret forestilling om en problemfri skole. Om det så er bevidst eller ubevidst, at hr. J. K. Hansen forsøger at negligere problemerne og undgår at gå ind i en debat og analysere, hvorfor disse problemer eksisterer, så koncentrerede hr. J. K. Hansen sig om det ene, at det gik ganske udmærket. Ministeren koncentrerede sig om, at vi havde afstukket rammerne her i folketinget, og så kunne man bare løse problemerne derude i kommunerne. Spørgsmålet er, om de rammer, som vi fra folketingets side har givet vor folkeskole at fungere inden for, er tilfredsstillende.

Vi må i folkeskolen skabe grundlag for at tilgodese det enkelte barns individuelle behov og anlæg. Det er uhyre farligt, hvis vi forestiller os hele elevskaren i en skole som én samlet fast masse. Der er også her i folketinget medlemmer, som ønsker en ensartet uddannelse for alle. Vi skal igennem den samme maskine, de samme påvirkninger, det samme, vi skal leve op til. Dette er en total misforståelse af tingenes tilstand. Mennesker er forskellige, børn er forskellige, har forskellige anlæg, evner, behov og interesser, og vi må bl.a. i folkeskolen forsøge at leve op til

[Alfred Hansen]

dette individuelle særpræg. Derfor må jeg også bruge et halvt minut på at udtrykke glæde over, at vi har et så frit skolevalg, som vi har, og at der i Danmark fortsat er mulighed for, at forældre sammen med deres børn vælger den undervisningsform og den skoleform, som de mener passer netop til dem.

Derfor bør vi også fremover give de frie skoler gode muligheder, ikke bare som konkurrent til folkeskolen, men som et værdifuldt supplement til folkeskolen. Men jeg har heller ikke noget imod, at der i og for sig er en slags konkurrence mellem folkeskole og frie skoler. Jeg tror, begge skoleformer vinder derved.

For de elever, der er ud over de 7 års undervisning, er der endvidere mulighed for at komme på efterskole. Jeg tror, denne mulighed har givet mange børn, som de første skoleår ligesom har mistet lysten til at gå i skole og mistet troen på, at de kunne præstere det, de gerne ville, livsmødet tilbage, givet dem en selvtillid, uden hvilken intet menneske kan fungere tilfredsstillende. Derfor efterlyser jeg en mere positiv holdning fra folketingets side til øgede bevillinger til efterskoler fremover. Efterskoler adskiller sig fra folkeskolen bl.a. derved, at de som kostskoler har eleverne døgnet rundt. Derfor løser de en social opgave. Jeg mener, samfundet rent nationaløkonomisk sparer mange gange ved at give dem gunstige arbejdsvilkår, fremfor at man skal løse problemerne ad bistandslovens vej eller gennem socialkontorerne. Derfor kan vi ikke prioritere efterskolernes eksistens højt nok. Vi må værdsætte dem i form af at give dem tilfredsstillende bevillinger.

Skoletræt er et relativt nyt ord i forbindelse med skoleelever. Hvad er det at være skoletræt? Jeg ved ikke, om der er nogen, der vil give en ganske klar og utvetydig definition på det at være skoletræt. Vi har vel alle sammen i vores arbejde undertiden haft fornemmelsen af, at det arbejde, vi havde, ikke til enhver tid var tilfredsstillende, og det er vel i og for sig det, der gør sig gældende for skoleeleverne. Der kan være dage, hvor det ikke rigtig vil lykkes, og der kan være fag, som ikke har skoleelevernes interesse, ligesom der også kan være lærere, som visse elever har en vis afsky for. Sammenlagt er alle disse ulemper og problemer karakteriseret ved begrebet skoletræthed.

Det har man så forsøgt at doktorere på. Jeg står her med et udklip fra Jyllands-Posten den 12. januar 1980, hvor man offentliggør, at man i Århus forsøger at sende 70 elever ud årligt, som får valget imellem undervisning, overarbejde eller projektundervisning. Der skrives, at det er en klar erkendelse af, at folkeskolen ikke har kunnet leve op til det, som eleverne havde forventet, eller en erkendelse af, at eleverne ikke har kunnet leve op til den forventning, som skolen har stillet til dem.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om ikke ministeren vil komme med et politisk udspil på dette område. Vi advarede fra retsforbundets side i slutningen af 1960'erne imod undervisningspligtens forlængelse. Ikke fordi vi ikke ønskede, at skoleeleverne skulle have så lang en uddannelse som muligt. Det gør vi. Men jeg måtte i hvert fald som lærer konstatere, at vi nok – for at bruge et fortærsket udtryk, men det illustrerer det ganske udmærket – kan tvinge hesten hen til truget, men vi kan ikke tvinge hesten til at drikke. Det, vi som politikere kan gøre, er, at vi forsøger at gøre skolen attraktiv, og som lærer kan man forsøge at give undervisningen indhold, skabe et klima, som børnene kan lide, og hvis disse goder er til stede, vil børnene naturligvis i meget stor udstrækning komme disse steder. Men man skal ikke tro, at fordi man ved lov vedtager, at nu skal børn gå i skole i 9 år, så får man dermed en god folkeskole, som fungerer tilfredsstillende, og som gør alle børnene tilfredse med at gå i skole.

Jeg mener, at i de år, der er gået, siden vi gjorde undervisningspligten obligatorisk i 9 år, har udviklingen medført, at der stort set er lige så mange elever i dag – men vi kan få undersøgt i uddannelsesudvalget, hvordan tallene ligger – der får dispensation for 8.-9. klasse, som der for 10 år siden var elever, der ikke ønskede at gå i 8.-9. klasse. Og hvad har man så opnået derudover? Ja, at de andre 95 eller 97 pct. af eleverne, som på frivillig basis fortsatte dengang ud over de 7 år, i dag føler, at de er tvunget til det.

Jeg synes, der er grund til at gøre opmærksom på, at det, at man som menneske vælger noget frivilligt, er noget værdifuldt. Det, at jeg har valgt frivilligt at gå ind i et engagement, gør, at jeg føler et større ansvar og derfor også er villig til at præstere noget mere. Og jeg føler glæde derved.

[Alfred Hansen]

Naturligvis er folkeskolen et spejl af samfundet, derom er der ingen tvivl, og det ville være utopisk at forestille sig, da vi alle ved, at der er problemer uden for skolens porte, at man kan have en skole fri for problemer. Men jeg vil også gerne sige til fremskridtspartiet og andre, som føler sig tiltalt af den linje, hr. Halvgaard lægger op til, at man kan ikke ved lov fjerne eventuel respektløshed. Man kan ikke ved lov indføre disciplin, og man kan heller ikke ved lov vedtage, at fra den 1. februar 1980 skal der på alle skoler være et godt arbejdsklima. Hvis det var så simpelt, så tror jeg hurtigt, vi kunne afslutte denne debat.

Jeg mener, det er synd for børnene, hvis skolen ikke kan give dem tryghed. Dette er vi nok også enige om. Men hvordan skaber vi tryghed? Jeg mener, man har misforstået hele undervisningens indhold og grundlag, hvis man vil overlade i større udstrækning til børnene selv at finde ud af, hvad der gavner dem bedst. Jeg mener, det er værdifuldt, at der er en dialog mellem lærere og elever om, hvorfor man nu skal lære de forskellige ting, men jeg ville være ulykkelig som barn i 1. klasse, hvis læreren sagde til mig: Alfred, hvad har du lyst til at lave i dag? Du må selv bestemme. Jeg ved ikke, i hvor grad det finder sted, men der er nok lærere, der har forsøgt at eksperimentere med den fremgangsmåde.

Jeg tror, man helt har misforstået situationen, hvis man på denne måde vil give børnene ansvar ved at lægge så store opgaver og byrder over på dem. Ja, selv vi som voksne vil undertiden, hvis vi ikke bliver holdt under opsyn, afstå fra at løse de opgaver, som vi måske har fået pålagt.

Jeg mener, læreren i den danske folkeskole er på en uriaspost. Han skal leve op til både at undervise og være underholder. Meget ofte skal han fungere som et one man show. Det er svært at konkurrere med de elektroniske midler, med det, som fjernsynet kan leve op til. Det kan være svært at være lærer i 1980 i den danske folkeskole, på den måde at det er vanskeligt at tiltrække sig opmærksomheden. Det kan være vanskeligt at skabe interesse for det, som man nu er forpligtet til at undervise i. Ud over at undervise og underholde skal læreren også løse sociale opgaver i langt større udstrækning, end han tidligere skulle, og så kommer man end-

da og bebrejder ham, at han ikke løser dem godt nok.

Hvad er det for et materiale – om jeg må bruge det meget kolde udtryk – som læreren har at arbejde med? Ja, det er elever, det er børn, som i hvert fald fra første klassesettrin møder positivt til arbejdet. De har forventning om, at nu skal der ske noget, nu skal de lære noget, og de er videbegærlige. Men meget hurtigt viser det sig, at der er stor spredning i børnenes anlæg, i deres evner, i deres interesser og i deres adfærdsmønstre. Derudover er der store skoler, som forhindrer lærerne i at skabe et tværfagligt samarbejde med kollegerne. Læreren har høje klassekvotienter at slås med, og han har ikke fået de bevillinger, som skulle til for at blive videreuddannet, for at holde sig à jour med, hvad der nu er kommet frem på den pædagogiske arena.

Jeg mener, det er værdifuldt, at vi i vores folkeskole stiller krav. Jeg mener, at man må kræve en arbejdsindsats. Ligesom vi kræver det af de voksne, må vi også kræve det af børnene. Men det er ikke nok at udstede ordrer og befalinger, man må naturligvis også kontrollere, at de stillede opgaver bliver løst. Det ville være lykken, om alle børn måtte erfare den glæde, som det er at konstatere, at man har kunnet præstere et stykke arbejde, og at man er blevet honoreret derfor. Det må for min skyld gerne være i form af en karakter eller en skriftlig kommentar til den opgave, man har løst. Jeg tror, man kun derigennem kan give børnene selvtillid, som absolut vil komme dem selv til gode. Jeg vil med hensyn til niveaudeling, prøver osv. komme ind på det i den debat, vi skal have senere om de tre lovforslag, der er til behandling i dag.

Jeg skal slutte med at kommentere dagsordenen fra hr. Halvgaard, som jeg må tage afstand fra. Jeg skal gerne begrunde det. Hr. Halvgaard siger i sin dagsorden bl. a., at folkeskolen er blevet undergravet – uden nærmere definition af, hvilken undergravelse der har fundet sted. Der siges endvidere, at arbejdsklimaet skal strammes op. Jeg tror, det vil blive svært for ministeren at effektuere en vedtagelse af denne dagsorden. Hvordan skal man stramme arbejdsklimaet op? Hvordan skal man bruge passende disciplinarmidler? Jeg tør i grunden trygt overlade til den danske folkeskolelærer at tage de disciplinære

[Alfred Hansen]

midler i anvendelse, der er mulighed for. Jeg er ikke for den hårde linje, som taler til gunst for korporlig afstraffelse, men jeg slår til lyd for en fasthed i undervisningen. Jeg mener, at ingen elever i folkeskolen må være i tvivl om, hvad læreren til enhver tid ønsker de skal gøre. Jeg ved ikke rigtig, hvad det vil sige, at eleverne er uartige. Jeg har mødt mange uartige elever med en særdeles charmerende facon.

Helle Degn (S):

Det skal være en kort bemærkning til hr. Halvgaard. Jeg kan da godt forstå, at hr. Halvgaard ikke ville være sine egne synspunkter bekendt om spanskrøret, og at børnene bare skulle have nogle rap bagi, så ville man kunne skabe ro og orden. Ikke desto mindre kan jeg bekræfte udtalelsen, som blev citeret i Vestkysten den 22. januar fra et møde i Grindsted. Hr. Bundgaard Nielsen og fru Karen Højte Jensen og jeg selv deltog i dette møde. Vil hr. Halvgaard ikke være sine egne synspunkter bekendt? Vil han løbe fra disse udtalelser?

Ninna Pedersen (FP):

Ministeren sagde, at man ikke kan vurdere arbejdsklima og disciplin. Der ville komme noget totalitært ud af det. Ministeren funderede også lidt over, at folk har en forskellig holdning til arbejdsklima og disciplin. Men skal man derfor lade stå til og undgå, at der er disciplin? Det er en helt anden snak.

Ministeren citerede noget fra dagspressen, som hr. Halvgaard skulle have sagt, og konklusionen var: »3 rap til«. Det er noget, der er særdeles velbehageligt for en socialdemokratisk minister at slynge ud mod fremskridtspartiet, men det er i virkeligheden ikke det, det drejer sig om. Vi ved jo godt, hvad der er lettest for dagspressen at føre frem. Det er sådan et udtryk som »3 rap til«. Der er meget alvorligere ting end dette, der står på spil.

Ministeren taler om, at man ikke kan lave loven om, det gør det bare meget vanskeligere med hensyn til disciplin. Nej, det ville såmænd gøre det meget lettere. Videre taler ministeren også om, at et godt arbejdsklima på ingen måde er noget særsyn. Jo, hr. minister, det er et særsyn. Man skal bare arbejde ude i folkeskolen og tale med de rette men-

nesker, så bliver man klar over, at det er et særsyn.

Ministeren siger også, at vi kan få en frustreret skole, som ingen kan være tjent med. Vi har en frustreret skole. Det er på høje tid at gøre noget. Mobning og uro i skolerne er ikke blot noget, der tales og skrives om, det er hverdagens realiteter. Når en ældre, erfaren klasselærer en dag sætter en elev på plads med en lussing for at få lov til at være i klassen, så må han omgående køre hjem til forældrene og sige undskyld for ikke at risikere en disciplinær irettesættelse.

Forældrene i dag beder ligefrem skolen om i højere grad at tage sig af deres barns opdragelse, fordi de ikke kan styre barnet derhjemme. I skolen er der meget lidt respekt for materialer, for voksne, for kammerater og for samfundsordenen i det hele taget.

Hr. Halvgaard talte noget om, at fru Ritt Bjerregaard havde udtalt noget om, at det var oplysning, der skulle til over for børnene. Der skulle skrives, hvad de måtte, og hvad de ikke måtte. Børn elsker regler, og børn elsker retningslinjer, men de skal læres ved eksemplets magt, ikke gennem oplag på en tavle. Den bedste lærdom er den, børnene erfarer ved omgangen med andre.

Hr. J. K. Hansen spurgte, hvad der kunne komme ud af den forespørgsel, som fremskridtspartiet har stillet. Selvfølgelig skal der komme det ud af den, at der skal gøres et forsøg på at gøre tingene bedre. Formanden for uddannelsesudvalget, hr. J. K. Hansen, sagde også, at der var tusind skoler med hver deres særpræg, og der var skole/hjem-samarbejde. Ja men de sukker alle sammen efter nogle regler.

Hr. J. K. Hansen sagde også, at skolen stiller større krav. Ja, lærerne er ikke overmennesker, men man ønsker, at de skal være overmennesker. De skal både kunne det faglige, og så skal de have nogle særdeles gode nerver for at få lov til at undervise i dagens folkeskole.

Så har man talt om en debat på grundlag af fede avisoverskrifter. Jeg forstår ikke, at formanden for uddannelsesudvalget kan udtale sig sådan om så alvorligt et spørgsmål. Han citerede et læserbrev fra Jydske Tidende af 7. januar i år, og jeg lyttede meget intenst, men jeg fandt ikke noget i udvalgsformandens citat af læserbrevet, som talte om disci-

[Ninna Pedersen]

plinkrise og arbejdsklima, og det er det, sagen drejer sig om.

Hr. Bundgaard Nielsen fra venstre sagde, at det er galt med disciplinen. Sådant udtrykte han sig, tror jeg nok. Nu må man undskylde, hvis jeg har fået noteret det lidt forkert. Hr. Bundgaard Nielsen sagde, at 8-10 pct. er problembørn. Det havde han en opgørelse over. Jeg tror, det er en meget større procentdel, for man tager ikke de børn, som tilbringer kortere eller længere tid i en observationsklasse, med i statistikken om problembørn.

Hr. Bundgaard Nielsen siger, at de skoletrætte er de elever, der mangler tryghed og varme. Her kan igen skydes på vort samfundssystem med børn på institution fra fødslen, som bliver problembørn i skolen for så at blive overtaget i næste led af institutionerne.

Hr. Bundgaard Nielsen talte om, at venstre ville komme med en opløsning af 40 timers ugen og foreslå større tilskud til forældrene. Fremskridtspartiet laver det om og siger: en lettelse af indkomstskatten, en højere bundgrænse, så forældrene selv har råd til at blive hjemme og passe og opdrage deres børn.

Venstre vil også komme med et forslag om at fremme mulighederne for . .

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Taletiden er desværre udløbet. Hvis tale- ren lige tager den sidste sætning med, så er det i orden.

Ninna Pedersen (FP):

Venstre vil også komme med et forslag om at fremme mulighederne for deltidsbeskæftigelse. Var det ikke meget bedre, om man tog tyren ved hornene og sagde: lad forældrene have den lykke, det er at passe deres børn selv.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg skal prøve at besvare enkelte af de ting, som ordførerne er kommet ind på under debatten her.

Hr. Halvgaard talte om, hvorfor eleverne ikke lærer hjælpsomhed, hvorfor de ikke lærer solidaritet. Jeg vil godt hertil sige, at skolen er jo ikke nogen ø, men den står i et nøje samspil med det øvrige samfund. Når hr.

Halvgaard taler om solidaritet og om, at børnene skal kende forskel på dit og mit, så kan ingen vel være uenig heri, men det er nok nødvendigt at understrege, at problemet ikke primært er skolens, men samfundets.

I et samfund, hvor voksne uden at rødme taler om at unddrage indtægter fra skattemyndighederne, i et samfund, hvor man afstraffer vold med 3 rap bagi eller et par på torsken, som det også er blevet sagt fra talerstolen, er det unægtelig vanskeligt at give børn og unge mennesker et fornuftigt forhold til tyveri og til voldsanvendelse.

Jeg vil godt i forbindelse med hr. Halvgaards indlæg lige svare på et par enkelte af de ting, fru Ninna Pedersen var inde på. Jeg sagde i mit indlæg, at man ikke kan lovgive om arbejdsklima og disciplin. Dermed er ikke sagt, at man ikke kan interessere sig for det, at man ikke kan beskæftige sig med det og arbejde med problemer, der måtte være i den forbindelse, men det var altså lovgivningen, jeg talte om – ikke det udtryk, fru Ninna Pedersen anvendte.

Med hensyn til hr. Halvgaards citat vil jeg give fru Ninna Pedersen ret i, at det kunne opfattes som en ondskabsfuldhed at stå her og insinuere, at hr. Halvgaard havde den slags synspunkter. Men jeg tror ikke, fru Ninna Pedersen, lige da hun gik på talerstolen, hørte, hvad fru Helle Degn sagde. Fru Helle Degn havde deltaget i mødet sammen med to andre medlemmer af dette folketing og kunne bekræfte, at hr. Halvgaard rent faktisk havde sagt disse ting på det pågældende møde i Grindsted. Så jeg beklager, men det var ikke nogen insinuation. Jeg ville ønske, også for hr. Halvgaard, at han ikke havde haft disse synspunkter.

Hr. Bundgaard Nielsen citerede socialforskningsinstituttets undersøgelser og gav også som sin egen mening udtryk for, at det almindeligste er, at klassen fungerer vel. Jeg er enig med hr. Bundgaard Nielsen, ligesom jeg også er enig i, at der for nogle af de ældste elever er tale om en manglende trivsel i skolen. I erkendelse heraf har jeg da også i efteråret bedt grundskolerådet om at tage problemet om skoletræthed op til analyse, især med henblik på at stille forslag om, hvorledes vi kan afhjælpe disse problemer.

Fru Karen Højte Jensen sagde – jeg tror nogenlunde ordret: vi må genskabe folkeskolens kundskabsgivende funktion ved at luge

[Undervisningsministeren]

ud i andre aktiviteter. Men disse andre aktiviteter er jo netop de aktiviteter, der skal udvikle børnenes evner til at fungere i sammenhæng med andre i et demokratisk samfund.

Jeg er enig i, at folkeskolen som en af sine opgaver har at give eleverne mulighed for at tilegne sig kundskaber. Men en skole, som kun lægger vægt herpå, og som ikke giver eleverne mulighed for at udvikle evner til medansvar og medindflydelse, svigter sine elever i deres forhold til det samfund, de skal fungere i.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen kom med nogle bemærkninger om den for teoretiske skole og om skolen, som ikke svarer til elevernes verden og hverdag. Det kan jeg i og for sig bekræfte, og jeg kan i den forbindelse henvise til den udvalgsbetænkning, der kom her i efteråret fra et udvalg nedsat af undervisningsministeriet, men med medlemmer udefra, fra pædagogverdenen, fra arbejdsmarkedets parter og andetsteds fra. Den hedder »Om skolebøgers behandling af forholdene inden for erhvervs- og arbejdslivet«. Jeg kan ganske kort citere konklusionen fra betænkningen:

»Analysen har vist, at de udvalgte bøger som helhed ikke opfylder kravet om, at de vigtigste sider af erhvervs- og arbejdslivet er behandlet sagligt og på en måde, der svarer til virkeligheden.«

Vi skal have kigget nærmere på dette område. Det samme gælder kønsrollerne, som fru Marianne Bentsen-Pedersen også var inde på. Det er et problem og et alvorligt problem både med vores undervisningsmateriale og med den forestillingsverden, vores skole fungerer i, som jeg synes vi må tage seriøst fat på. Det er nok desværre af den type problemer, vi ikke sådan kan løse ved beslutning her fra i dag til i morgen, men det er i høj grad et problem, der bør arbejdes med.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen spurgte mig direkte, om jeg ville medvirke til at fjerne prøverne efter 9. klasse. Jeg har før fra denne talerstol udtalt min holdning til prøver – og vi kommer til det under næste punkt på dagsordenen også – men jeg har også udtalt min loyalitet over for folkeskoleforliget. Både fru Marianne Bentsen-Pedersens og mit eget parti var deltagere i det forlig, og jeg mener, vi af hensyn til skolen skal stå ved det forlig, vi lavede, og deri ligger altså også prøver efter 9. klasse.

Til hr. Ole Vig Jensen skal jeg blot sige, at jeg er enig i de bemærkninger, der kom om efterskolen – og altså også om ungdomsskolen – som alternativ mulighed for de ældste klasser.

Fru Mimi Jakobsen spurgte, om skolen da ikke skal motivere eleverne. Jo, skolen skal motivere eleverne, men det skal ikke ske som f. eks. ved CDs forslag, som også kommer til behandling her senere på dagen, om obligatoriske og niveaudelte prøver, som netop bliver en afprøvning i forhold til de andre elever og ikke i forhold til sig selv, som fru Mimi Jakobsen i øvrigt talte så smukt om. Forslaget går netop på tværs.

Fru Mimi Jakobsen var også inde på spørgsmålet om skoletrætheden i 10. klasse og talte varmt og godt og udmærket om behovet for den tætte kontakt til samfundet udenfor og ikke mindst til erhvervslivet. Mange af de bemærkninger kan jeg ikke være uenig i, men jeg vil bare spørge: hvorfor i alverden vil CD så med de forslag, der ligger på bordet i eftermiddag, begrænse muligheden for kontakt, når det drejer sig om 9. klasse? Man vil skære dagene ned, man kan tilbringe uden for skolens regie. De dage, der skal bruges til kontakt til det omliggende samfund, til erhvervsorientering for eleverne. Der er faktisk også tale om skoletrætte elever både i 8. og 9. klasse, som har behov for en sådan mere udadvendt virksomhed.

Fru Mimi Jakobsen spurgte, om jeg kendte til den svenske regerings initiativer omkring vold. Nej, det gør jeg ikke, men jeg kan da oplyse, at det er kutyme på de meget jævnligt afholdte nordiske undervisningsministtermøder, at vi orienterer hinanden om problemer og initiativer inden for vore områder. Vi havde et sådant møde så sent som i tirsdags, og problemet har i hvert fald ikke et sådant omfang, at den svenske minister har fundet det værd at orientere sine nordiske kolleger derom.

Til hr. Steen Folke kan jeg sige, at jeg er enig i en række af de punkter – ikke dem alle, men en række af dem – der blev remset op. Jeg skal blot sige, at når loven ikke i højere grad imødekommer disse problemer, hænger det sammen med den politiske sammensætning; folketinget havde på det tidspunkt, da loven blev vedtaget. Jeg mener ikke, at vi her, kun 3½ år efter at den blev gennemført, og kun ½ år efter at den første

[Undervisningsministeren]

gang er levet helt igennem, bør vende op og ned på folkeskoleloven.

Hr. Chr. Christensen var inde på spørgsmålet om fritagelse for kristendomsundervisning. Her vil jeg henvide til, at kristendoms-kommissionen, hvis jeg ikke husker fejl, i 1967 udtalte sig om dette spørgsmål og sagde, at når faget er defineret som kundskabs-meddelende, så burde der principielt ikke være fritagelse, men på trods af denne konstatering anbefalede kristendomskommissionen alligevel en fritagelse, fordi man fandt, at det ville opleves som meget voldsomt at gøre faget obligatorisk. Jeg tror, denne oplevelse af at gøre det obligatorisk ikke er blevet mindre i de 13 år, der er gået, siden denne udtalelse faldt. Jeg vil gerne give udtryk for, at jeg er enig med kommissionen både i det principielle syn og også i den konklusion, som kommissionen kom til.

Til sidst skal jeg blot på regeringens vegne afvise det dagsordensforslag, der ligger. Vi vil stemme imod det. Jeg tror ikke, det behøver nærmere begrundelse.

Halvgaard (FP):

Jeg synes, der er et opmuntrende moment her i debatten, og det er, at stort set alle ordførerne – måske lige bortset fra den socialdemokratiske ordfører, hr. J. K. Hansen – er enige om, at der er problemer i folkeskolen. Derimod er man uenig om årsagerne, og man er også uenig om, hvordan man løser problemerne.

Undervisningsministeren har tilsyneladende stadig væk misforstået, hvad jeg opfatter ved ordet disciplin, og jeg skal derfor gentage, hvad jeg sagde i mit første indlæg, at det, jeg forstår ved disciplin, er en fælles forpligtelse for børn og lærere til at overholde visse praktiske omgangsregler for at sikre den arbejdsro, som er nødvendig. Det mener jeg ikke bør fremkalde forestillinger om spansk-rør eller korporlig afstraffelse.

Undervisningsministeren og også flere ordførere har været inde på, at folkeskolen afspejler samfundet. Det er da rigtigt nok, men man kan ikke slå sig til ro med, at sådan er forholdene. Hvis samfundet er et dårligt samfund, må man jo se at forbedre samfundet, og det er vel også det, vi er valgt ind her i folkettinget for. Her mener jeg, man må begynde i folkeskolen ved at opdrage den

næste generation på en bedre måde, end vi måske selv er blevet opdraget.

Undervisningsministeren var også inde på, at folkettinget skulle skabe de ydre rammer, hvorimod man skulle holde fingrene væk fra at fylde rammerne ud. Men det er netop det, man har gjort, bl. a. ved at gennemføre en folkeskolelov med så og så mange timer og så og så mange ting. Det gælder også med hensyn til disciplinkrisen. Man har fra ministeriets side udsendt et cirkulære og en bekendtgørelse om god orden i skolen osv., hvor man netop giver anvisning på, hvad den enkelte skole må, og hvad den ikke må med hensyn til eftersidning, og jeg ved ikke hvad, flytning osv. Det er det, jeg mener er for vattet og for svagt og ikke tilstrækkeligt for lærerne i den situation, de befinder sig i. Det er altså ikke nok, at undervisningsministeren ønsker ro i folkeskolen, når hun viger tilbage for at hjælpe med at skabe forudsætninger for at få den ro genoprettet.

Den socialdemokratiske ordfører, hr. J. K. Hansen, var en del optaget af min person og betvivlede mine kvalifikationer som lærer. Det skal jeg ikke kommentere, men jeg vil nok sige, at de begreber, hr. J. K. Hansen har om folkeskolen, afslører en vis uvidenhed om forholdene. Hr. J. K. Hansen efterlyser, hvad jeg vil gøre. Jeg sagde i mit indlæg, at der er tre ting, der skal gøres. Skolestyrelsesloven skal laves om, således at skolens forældrekreds alene får det fulde økonomiske, juridiske og pædagogiske ansvar. Uden sådanne beføjelser til forældrene har det erfaringsmæssigt vist sig, at forældrene skubber ansvaret over på skolen. Jeg mener, at folkeskoleloven må laves om, sådan at man stiller større krav til eleverne. Det er også et svar til hr. Steen Folke, når han efterlyser, hvordan jeg vil fortolke det med at stramme arbejdsklimaet op. Jeg mener simpelt hen, at man skal give eleverne mere arbejde, stille større krav og udfordringer til dem. Det er det, jeg mener med at stramme arbejdsklimaet.

Jeg er helt uenig med fru Marianne Bentzen-Pedersen i betragtningerne vedrørende enhedsskolen, som hun så varmt gik ind for. Jeg mener, det er en dårlig service, hvis man ikke i folkeskolen kan tilrettelægge en undervisning, der tager hensyn til elevernes evner og interesser. Derfor mener jeg, at en deling simpelt hen er nødvendig.

[Halvgaard]

Hr. Steen Folke var også inde på, at man i højere grad skulle involvere forældrene i skolearbejdet. Det er jeg enig med ham i, og derfor vil jeg anbefale ham at læse vores skolestyrelseslov.

Jeg skal til slut opfordre de forskellige partier til at stemme for det dagsordensforslag, som jeg har fremsat. Jeg mener, det er en hånds-rækning til dem, der har deres arbejde i folkeskolen, og som ønsker at skabe bedre arbejdsforhold dér.

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Kun ganske kort. Jeg skal takke ministeren, fordi ministeren har givet tilsagn om, at vi nu skal til at kigge på indholdet i bøger og undervisningsmateriale i øvrigt.

Om eksamen vil jeg gerne sige, at det er rigtigt, at eksamen er en del af folkeskoleforliget, men vel også et af kompromiserne i folkeskoleforliget, og derfor kunne det måske være rimeligt på nuværende tidspunkt at se på de erfaringer, der er gjort siden folkeskoleforligets gennemførelse. Og så kunne man måske forestille sig, at forligspartierne satte sig sammen og kiggede på de erfaringer.

Chr. Christensen (KrF):

Ministerens svar her angående spørgsmålet om, hvorvidt kristendomsundervisningen skulle være frivillig eller ikke, fulgte fuldstændig det svar, som ministeren skriftligt har givet mig. Dengang vi diskuterede sagen, inden folkeskolelovsforliget var en realitet, gjorde jeg opmærksom på den udvikling, der kunne komme. Der blev dengang givet det svar, at man kunne forvente, at højst 1 eller 2 pct. af eleverne ville ønske sig fritaget for undervisning. Nu har Religionslærerforeningens formand i bladet Religionslæreren klart givet udtryk for, at det er et meget stort problem for faget; i Jyllands-Posten i dag er han citeret for disse udtalelser. Hvis det er sådan, at man sidder med under halvdelen af eleverne i det fag, kan hverken ministeren eller vi andre være tjent med det, og jeg må derfor gå ud fra, at vi skal tage fat på problemet.

Jeg vil derfor gerne spørge ministeren, om han vil undersøge, om påstanden er rigtig eller forkert, og, hvis den er rigtig, hvilket omfang forsømmelserne har.

Mimi Jakobsen (CD):

Ministeren var så venlig at inddrage CDs ændringsforslag i debatten. Jeg vil meget gerne svare ministeren, men vil foretrække, at vi udskyder debatten om det, da medlemmerne er ved at indfinde sig.

I anledning af hr. Halvgaards sidste bemærkninger vil jeg sige, at jeg er ganske uenig med hr. Halvgaard i, at det er gennem skolen, vi skal opdrage den næste generation til at lave samfundet bedre. Det er det ikke. Skolen skal under ingen omstændigheder af nogen bruges til at ændre dette samfund. Det vil jeg bede hr. Halvgaard om at overveje, næste gang han angriber venstreorienterede pædagoger for at påvirke børnene. Jeg synes, det er dobbeltmoral.

Forslaget om motiveret dagsorden af fremskridtpartiet kan vi ikke stemme for. CD er enigt i, at der er en lang række uheldige tendenser, der er med til at undergrave indholdet af fagene i folkeskolen, men at det ikke alene er et disciplinært problem, håber jeg vores indlæg i dag har gjort rede for. Vi må derfor afvise forslaget.

Karen Højte Jensen (KF):

Det glæder mig, at ministeren kunne fortælle os, at grundskolerådet nu er gået i gang med problemerne i forbindelse med de skoletrætte elever, for det er nok det mest påtrængende problem, vi overhovedet har i øjeblikket.

Ministeren udtalte, at jeg havde sagt noget meget negativt om alle disse aktiviteter, der foregår i skolen. Jeg blev citeret, men ministeren glemte desværre at sige, at jeg havde sagt, at der også kunne siges noget positivt om alle disse aktiviteter. For mig drejer det sig om, at hvis vi skal fortsætte med at have disse aktiviteter i skolen, må vi have mere tid, for hver gang eleverne er til en teaterforestilling, eller de er på ekskursion med ungdomsskolen, det være sig det ene eller det andet sted hen, går der nu altså tid fra selve undervisningen, således at de bliver stillet ringere med hensyn til det rent faglige. Derfor vil jeg fastholde, at vi må have ændret disse aktiviteter eller have udvidet undervisningstiden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Halvgaard (FP) (se foran) forkastedes, idet 15 stemte for, 106 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

[Af Chr. Christensen (KrF) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 48. Fremsat 30/11 79).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 4-5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

4) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

[Af Mimi Jakobsen (CD) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 91. Fremsat 21/1 80).

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

[Af Karen Højte Jensen (KF) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 92. Fremsat 21/1 80).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg gør opmærksom på, at taletiden for ordførerne, når tre lovforslag behandles under ét, er 10 minutter. Det er den maksimale taletid.

Hvis nogen medlemmer ønsker at forlade salen, inden vi begynder på den næste sag, vil jeg bede dem om at gøre det uden al for megen uro.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Med de tre forslag, der er fremsat til ændring af folkeskoleloven, er der stillet forslag om en gennemgribende ændring af loven. Størstedelen af forslagene har tidligere været fremsat, nogen af dem endda flere – for ikke at sige adskillige – gange. Jeg mener ikke, at

folketingets sammensætning efter valget er ændret på en sådan måde, at det giver forslagsstillerne noget grundlag for at antage, at der nu skulle være bedre muligheder for at komme igennem med disse tanker.

De tre partiers forslagsstillere er enige om, at der bør ske en udbygning af prøvesystemet. Jeg kunne også godt tænke mig at stille forslag om ændring af prøverne i folkeskolen. Men da vi i socialdemokratiet som bekendt er modstandere af prøver i folkeskolen, måtte mine forslag naturligvis gå i en helt anden retning. Imidlertid vedstår jeg forliget om folkeskoleloven, og jeg afstår derfor fra at fremsætte sådanne forslag.

Det, der i øvrigt naturligt karakteriserer centrum-demokraternes og det konservative folkepartis lovforslag er, at de er udtryk for en helt utrolig centralisme. Centrum-demokraterne går ind for en central fastsættelse af minimumskrav i de enkelte fag, der oven i købet skal godkendes af folketingets uddannelsesudvalg. Efter det konservative lovforslag udgår de lokale skolemyndigheders mulighed for at stille forslag om undladelse af kursusdeling på 8. og 9. klassetrin. Det hedder i bemærkningerne til pkt. 3 i det konservative lovforslag:

»Det er forslagsstillernes opfattelse, at denne dispensationsmulighed er udnyttet i et sådant omfang, at det er i modstrid med lovens mening.«

Heroverfor må jeg gøre opmærksom på, at det er stedlige myndigheder, der har udnyttet lovens muligheder, og da loven ikke har sat nogen form for grænser for omfanget af udnyttelsesgraden, kan et større omfang vel ikke være imod lovens mening. Man kan vel tværtimod hævde, at lovgivningsmagten for brugerne af loven har skabt en mulighed, der er gået hen og blevet en succes. Det er den endda blevet på de vilkår, at undervisningsministeren ikke godkender nogen undladelse af kursusdeling, medmindre den er anbefalet af såvel lærerråd og skolenævn som skolekommission.

Det konservative forslag kan kun betragtes som udtryk for en manglende tiltro til, at lærerne og de lokale skolemyndigheder på forsvarlig vis kan udføre de funktioner, som folkeskoleloven og skolestyrelsesloven tillægger dem.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at understrege, at jeg ikke deler denne mistillid.